

Flyttboom i Malmö

**Porträtt:
Christina Eriksson**

**Vad hände den
14 maj 1981?**

Tolktjänsten – ett rostigt kugghjul sedan 1994

1968 beslutade riksdagen att döva skulle få tolk vid viktiga ärenden. På den tiden var det kungen som hade det yttersta beslutet. I Lars Kruths bok "En tyst värld – full av liv" kan vi läsa hur dövrörelsen ihärdigt arbetade för att få en samhällsfinansierad tolktjänst. Det kan vara värt att blicka bakåt för att få en historisk inblick i hur dagens tolktjänst vuxit fram, men också för att sätta upp mål för framtidens tolktjänst. Men dövrörelsens arbete för rätten till tolk kommer aldrig att upphöra eller ta en paus.

1994 skrevs tolktjänsten in i hälso- och sjukvårdslagen där begreppen vardagstolkning och viss tolkning i arbetslivet var några förtydliganden om samhällets ansvar för döva människor. En självklar konsekvens av samhällsutvecklingen, dövas rättigheter och utökade möjligheter till en jämlik vård, tillgång till arbete och en meningsfull fritid. Den nya lagen ledde till att landstingen utvecklade tolktjänstverksamheterna.

Självklart har samhället förändrats mellan 1994 och 2023. Men tolktjänsten har stått stilla och lutar sig mot en lag från 1994, likt ett rostigt kugghjul. Dövas möjligheter till att vara delaktiga i samhället i samma utsträckning som andra medborgare begränsas när tolktjänsten agerar bromskloss genom att hänvisa till exempelvis ansvars- och finansieringsprincipen och arbetsgivaransvar.

Nu är det 2023 och det är dags för en reform av tolktjänsten! Vårt ihärdiga arbete i tolktjänstfrågan utgår från vår vetskap om att döva också möter ett modernt samhälle och arbetsliv. Då är det inte längre möjligt att ha ett system som har stått stilla i nästan 30 år. Vad samhället såg som viktiga ärenden 1968 är inte detsamma idag och inte heller i framtiden. Vad som är viktiga ärenden måste vi själva avgöra. 2023 ska bli året då döva ska slippa begränsningar som cementerats sedan 1994 och få riktiga blickarna framåt. Sverige ska ta steget mot en moderniserad tolktjänst 2023!

Åsa Henningsson
Förbundsordförande SDR

Innehåll

I korthet	4
ChatGPT & teckenspråk	6
Tandsköterska men inget jobb	7
Teckenspråk erkänt 1981?	8
Flyttboom i Malmö	12
Porträtt: Christina Eriksson	14
Saris retrodröm	18
Lära sig nytt språk som vuxen	20
Bokrecension	22
Förbundsnytt	24
Seniornytt	27
Ungdomsnytt	28
Krönika: Tobias Palmkvist	30

NR 2:2023

SDR/DÖVAS TIDNING
Rissneleden 138, 7 tr.
174 57 Sundbyberg

SDR Förbundsordförande
asa.henningsson@sdr.org
073-508 69 30 (sms)

Kommunikatör
jenny.ek@sdr.org
076-315 06 55 (sms)

Bli medlem
medlem@sdr.org

Stöd oss: insamling.sdr.org
givarservice@sdr.org

Webbshop: handla.sdr.org

Västanviks folkhögskola
info@vastanviksfhs.se
vastanviksfhs.se

DÖVAS TIDNING

Redaktör och ansvarig utgivare
Niclas Martinsson
niclas.martinsson@dovastidning.se

Reporter
Olivia Renner Balkstam
olivia.r.balkstam@dovastidning.se

Form: Formligen.se
Layout: Linda Stål och Olivia R. Balkstam
Korrektur: Helena Fremnell
Omslagsfoto: Olivia R. Balkstam

PRENUMERATION

5 nummer per år 325 kr
mejla: medlem@sdr.org

Utebliven tidning
medlem@sdr.org

ANNONSER
annons@dovastidning.se

Upplaga: 2500 ex
Tryck: Risbergs, april 2023
ISSN 1402-1978

Dövas Tidning är en Svanen-
märkt tryckprodukt.

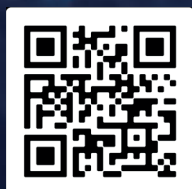
Utgivningsplan 2023

Nr 1: 23 februari
Nr 2: 4 maj
Nr 3: 22 juni
Nr 4: 21 september
Nr 5: 30 november

dovastidning.se

Besök vikingautställningen och ta del av en teckenspråkstolkad videoguide.

Tusen kvadratmeter med spännande berättelser, pröva på-stationer och 2500 originalföremål.

Historiska museet
Narvavägen 13–17 Stockholm, historiska.se

VIKINGARNAS VÄRLD

Historiska

Välkommen till **myMMX**

Nu har **myMMX**-apparna fått ett nytt utseende och uppdaterats för en bättre och modernare användarupplevelse.

myMMX är bild- och texttelefoni för dig som vill ha ett konto till alla dina enheter. Det är en snygg och enkel app att ringa med.

Med **myMMX** kan du ringa till andra bild- och texttelefoner, samt tjänster som *Bildtelefoni.net* och *Texttelefoni.se*. Logga in på PC, iOS och Android med samma konto. Du väljer själv vilken enhet du vill använda.

myMMX finns i två modeller

myMMX totalkonversation för video- och texttelefonsamtal och **myMMX db** för video- och textsamtal för dig med dövblindhet eller kombinerad nedsatt hörsel och syn.

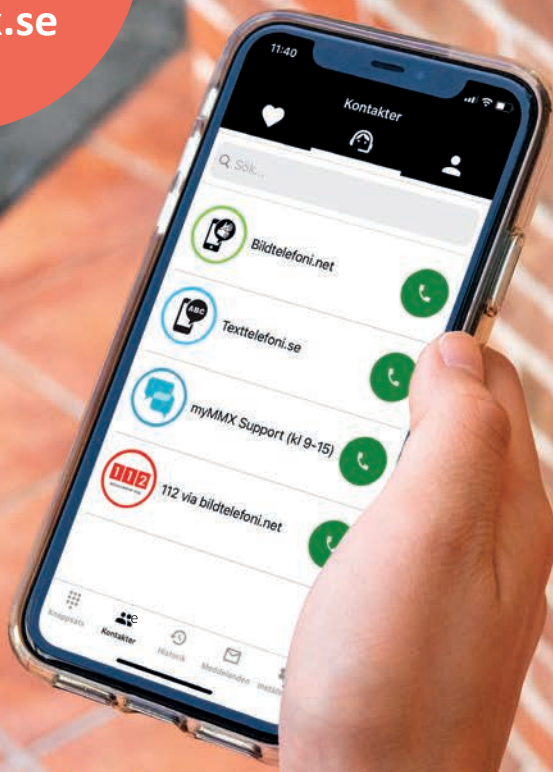
Intresserad?

Kontakta förskrivarna i din region för att få **myMMX**. Ett konto till alla dina enheter.

Läs mer eller kontakta
oss på:
mymmx.se

myMMX

76

Så många teckenspråk har hittills blivit erkända av sina respektive länder runtom i världen. Siffran är från april 2023. Källa: World Federation of the Deaf

■ VÅRDMISS I AUSTRALIEN

ABC Adelaide och ABC News i Australien rapporterar att ett sjukhus i Adelaide, Adelaide's Women's and Children's Hospital, har programmerat in cochleaimplantat på ett felaktigt sätt på runt 30 barn vilket ledde till att barnen inte kunde uppfatta ljud. Myndigheterna har nu lovat att utreda vad som har blivit fel.

■ METAL PÅ TECKENSPRÅK

Det amerikanska thrash metal-bandet Metallica blir det första stora metalbandet att släppa alla musikvideor från ett album på amerikanskt teckenspråk, rapporterar Blabbermouth.net. Albumet i fråga är deras senaste album "72 Seasons". Översättningarna görs i samarbete med Amber G Productions och DPAN (Deaf Professional Arts Network). I samband med National ASL Day släpptes den första videon 15 april. Resten av musikvideorna släpps den 25 april.

■ TECKENSPRÅKETS DAG

Nu nalkas Teckenspråkets dag. Välkommen att besöka webbplatsen **teckenspraketsdag.se** som numera är en del av dovastidning.se. På sidan samlar vi olika teckenspråksrelaterade artiklar och webb-tv-inslag som vi tidigare publicerat. Vi har flera godbitar som till exempel "10 fördelar med teckenspråk", "Tecknen för 'Jag älskar dig' på 52 olika nationella teckenspråk" och "Camilla Högbergs teckenspråksbön". Vi kommer också att rapportera om vilket Årets tecken (utsett av Språkrådet) är. Mycket nöje!

■ HISTORISK MELLOFINAL

I sedvanlig ordning har Melodifestivalen översatts till teckenspråk. Sedan 2022 teckenspråkstolkas och -gestaltas endast finalen och de bidrag som tagit sig dit. Årets final blev historisk då antalet teckenspråksgestaltare var totalt tio stycken och hade valts ut genom en ansökningsprocess som sköttes av producerande bolag Dramaski.

Alla programledare och teckenspråksgestaltare var dessutom döva. Vann finalen gjorde Loreen Talhaoui med bidraget Tattoo, som teckenspråks-gestaltades av Elias Tebibel. Så här säger han till Dövas Tidning:

– Jag känner mig förstås oerhört stolt och hedrad över att "min" låt blev vinnare i Melodifestivalen! Jag hoppas att jag gjorde låten rättvisa och teckenspråkiga personer njöt av min teckenspråksversion av låten.

Den europeiska melodifestival-finalen Eurovision Song Contest (ESC) kommer i år att äga rum i Liverpool i Storbritannien. Det finns än så länge ingen information kopplat till om ESC kommer att sändas på teckenspråk. Vi ser om förhandsfavoriten Loreen kammare hem ESC.

■ NKADB LANSEARER BOK

Nationellt kunskapscenter för dövblindfrågor (NKADB) har lanserat en bok om att vara förälder till ett litet barn med kombinerad syn- och hörselnedsättning. I boken finns samlade råd och tips om hur man kan stödja sitt barn från det första levnadsåret till förskoleåldern. Boken heter "När ditt barn inte hör och ser som andra" och är skriven av specialpedagog Caroline Lindström, som arbetar som sakkunnig inom kommunikation på NKADB.

■ EUD I STOCKHOLM

Sverige är ordförande i Europeiska unionens råd mellan 1 januari och 30 juni 2023, och tog alltså över efter Tjeckien som var ordförandeland mellan 1 juli och 31 december 2022. I samband med detta är Sveriges Dövas Riksförbund värdar för European Union of the Deaf (EUD) och deras generalförsamling, (General Assembly på engelska). 27 maj i Stockholm kommer generalförsamlingen att äga rum och dagarna innan genomförs en workshop och ett seminarium.

■ FUNKTIONSHINDERKORT

EU har sedan 2016 haft ett pilotprojekt kopplat till att ta fram ett funktionshinderkort. Ett sådant kort kan än så länge endast ansökas om i de åtta länder som ingår i pilotprojektet. EU-kommissionen har nu föreslagit att kortet ska tas fram i slutet av 2023 med målet att lanseras i alla medlemsländer. Syftet med kortet är att underlätta för den som har ett funktionshinder att visa att hen behöver hjälp eller stöd när hen rör sig i samhället.

■ FAMILJHEM FÖR DÖVA

Härreda-Posten rapporterade i mars att en verksamhet med syfte att träffa och utreda tänkbara teckenspråkiga familjehem som kan ta emot döva barn har startats. Initiativtagaren heter Teuta Beka Ljungqvist och till Härreda-Posten säger hon så här: "Kommunerna har väldigt svårt att hitta den typen av placeringar. Det kommer inte att vara enbart Härreda kommun jag riktar mig till, utan det kommer att vara hela Sverige".

Döva barn har farit illa på grund av felaktiga placeringar

Teuta Beka Ljungqvist i Härreda-Posten

■ TRE FRÅGOR TILL FLORIAN TIRNOVAN

Du har stand up:at i New York och Boston. Hur kommer det sig?

– Jag ståuppade på en festival i Italien förra sommaren, där fanns det en representant från USA som fullkomligt älskade hur jag drev med italienarna och ville absolut jag skulle göra detsamma med amerikanerna. När det kommer till antalet följare i min följjarlista så är amerikanerna överlägsna så det var svårt att tacka nej till erbjudandet.

Är det samma sak att stand up:a på amerikanskt teckenspråk som på svenskt teckenspråk?

– Definitivt inte, ännu svårare var det när jag var tvungen att köra på 100% ASL istället för internationella tecken som jag är mer van med. Att ståuppa på ett annat språk är alltid svårt då man måste tänka på språket samtidigt som man ska vara rolig för 600 hungriga amerikaner som tror ASL är ett universellt språk. Jag gjorde en sista minuten-föreläsning för en dövskola i New York, det gick sådär då de inte fattade mina tecken för "have" och "want" som jag alltid trott var ASL men egentligen var IS. En

lärare fick rycka in och förklara för mig att det minsann inte tecknades så.

Går samma skämt hem hos den amerikanska publiken som den svenska?

– Nej nej, några blev väldigt sura över att jag drev med den amerikanska kulturen. De tyckte det var oförskämt av mig att flyga till ett annat land och driva med det. Tror vi svenskar skulle garva om det hände oss. Det var också flera ämnen som var tabubelagda hos dem och det blev obekvämt flera gånger. Det är egentligen det en ståupp är till för, att man skämtar om tabubelagda ämnen, något som jag fullkomligt älskar. Att med humor väcka aktuella frågor.

Vilken respons har du fått?

– Jag är vanligtvis väldigt hård mot mig själv men folket i USA har lärt mig att jantelagen är en bluff så jag säger att resan till USA har varit helt klart över förväntan, responsen har varit fantastisk. Jag visste sedan innan att det skulle bli en utmaning. Vad vore livet utan utmaningar?

Text: Olivia Renner Balkstam

Foto: Privat

**Teckenspråkig daglig verksamhet –
media i fokus!**

www.teckensurra.se

- Kommunikation
- Kunskap
- Kompetens
- Kvalitet

En plats att växa!

KONTAKT

Christin Karlsson, verksamhetschef
christin.karlsson@totstockholm.se
Mobil: 070-5209272

Elin Edman, samordnare
Elin.edman@totstockholm.se
Mobil: 070-775 06 13

Besöksadress: Sandhamnsgatan 60, 115 60 Stockholm

Vad har ChatGPT att säga om teckenspråk?

Den som har hängt med på sociala medier och nyhetssidor på sistone har kanske läst om ChatGPT.

ChatGPT är en chattbot framtagen av OpenAI som med hjälp av artificiell intelligens kan uttrycka sig i skrift som en människa. Den som vill kan ställa alla möjliga frågor och få svar på dem som nästan ser ut att vara framtagna av en människa. Detta öppnar för möjligheter men också problem, till exempel då ChatGPT använts av elever världen över för att fuska vid inlämningar.

DT har ställt frågor till ChatGPT och naturligtvis fått svar, en del mer korrekta än andra. Exempelvis stämmer det inte att det svenska teckenspråket har ett eget skriftspråk. Det gäller att vara källkritisk och ta de svar man får med en nypa salt, även om ChatGPT är förbluffande kunnig.

Dessa svar har ChatGPT gett vår reporter:

Varför ska man lära sig teckenspråk?

ChatGPT: Det finns många goda skäl till varför man ska lära sig teckenspråk! Här är några exempel:

Kommunikation: Genom att lära sig teckenspråk kan man kommunicera med personer som är döva eller hörselskadade på ett sätt som är naturligt för dem. Detta är en viktig färdighet för att kunna ingå i ett inkluderande samhälle.

Kulturell förståelse: Teckenspråk är en viktig del av dövkulturen och lärandet av teckenspråk kan hjälpa till att öka förståelsen för denna kultur.

Kognitiva fördelar: Forskning visar att lärandet av teckenspråk kan ha positiva effekter på kognitiva funktioner som minne, språk och problemlösning.

Karriärmöjligheter: Genom att behärska teckenspråk kan man öppna upp karriärmöjligheter inom områden som teckenspråkstolkning och utbildning för döva och hörselskadade personer.

Personlig utveckling: Att lära sig teckenspråk kan vara en spännande och utmanande upplevelse som kan bidra till personlig utveckling och ökad självkänsla.

Är teckenspråket internationellt?

ChatGPT: Nej, teckenspråk är inte internationellt enhetligt utan det finns olika varianter av teckenspråk som används i olika länder och regioner runt om i världen. Precis som talade språk utvecklas teckenspråk organiskt i en kulturell och språklig kontext och varianterna skiljer sig åt i både grammatik och ordval.

Trots att det finns skillnader mellan teckenspråken i olika länder och regioner, finns det också vissa gemensamma drag och en del av teckenspråken är tillräckligt lika för att talare av olika teckenspråk ska kunna kommunicera med varandra. Det finns också internationella teckenspråk som används inom internationella möten och för att underlätta kommunikation mellan döva personer från olika länder och regioner. Ett exempel på ett internationellt teckenspråk är International Sign Language (ISL).

Har teckenspråket ett eget skriftspråk?

ChatGPT: Ja, teckenspråket har ett eget skriftspråk som kallas för teckenspråksskrift eller glossa.

Teckenspråksskrift används för att återge teckenspråk på papper eller i digitala medier, och det gör det möjligt att läsa och skriva teckenspråk på samma sätt som man gör med talade språk.

Teckenspråksskrift består av symboler som representerar tecken och är utformade för att visa rörelser, positioner och andra aspekter av tecken som är viktiga för att förmedla betydelsen av tecken. Teckenspråksskrift är dock inte ett universellt system och det finns olika varianter av teckenspråksskrift som används runt om i världen.

Det är också värt att notera att teckenspråk kan skrivas på olika sätt, och för att skriva teckenspråk på ett effektivt sätt kan det krävas kunskaper om teckenspråk och dess grammatik.

Kan du skriva en dikt om teckenspråk?

ChatGPT: Självklart, här är en dikt om teckenspråk:

*Tecknen dansar i tystnadens ljud,
en symfoni av rörelser och blickar,*

*en poetisk gestaltning av ord,
ett språk som övervinner hinder och
klyftor.*

*I teckenspråket finns inga ljud,
men känslorna talas med hand och ansikte,
en viskning av ögonblickens glädje och
sorg, en kärlekens sång utan ord.*

*Teckenspråket är ett språk för alla,
ett språk som öppnar dörrar och själar,
en bro mellan världar och kulturer,
en rikedom av mångfald och gemenskap.*

*Så låt oss ta varandra i hand,
och låt tecknen tala i tystnadens ljud,
låt oss lyssna och lära av varandra,
och låt oss visa respekt och kärlek i vårt
språk.*

Vad är Dövas Tidning?

ChatGPT: Dövas Tidning är en svensk veckotidning som ges ut av Sveriges Dövas Riksförbund (SDR). Tidningen har funnits sedan 1891 och är den äldsta kvarvarande dövtidningen i världen. Tidningen innehåller nyheter och reportage om dövkultur, samhällsfrågor och andra ämnen av intresse för personer med hörselnedsättning.

Dövas Tidning är också en viktig källa till information för personer med hörselskada och har en betydande roll i att sprida kunskap om dövkultur och teckenspråk i Sverige. Tidningen ges ut på teckenspråk och text och riktar sig till en bred målgrupp av personer med hörselnedsättning, inklusive personer som använder teckenspråk som sitt förstaspråk.

Text: Olivia Renner Balkstam

FAKTA

“Artificiell intelligens, AI, eller maskinintelligens är förmågan hos datorprogram och robotar att efterlikna människors och andra djurs naturliga intelligens, främst kognitiva funktioner såsom förmåga att lära sig saker av tidigare erfarenheter, förstå naturligt språk, lösa problem, planera en sekvens av handlingar och att generalisera”
Källa: Umeå universitet.

Anna Karlsson kan nu titulera sig tandsköterska

Anna Karlsson är nu färdig tandsköterska efter 1,5 år.

I februari tog hon examen som tandsköterska efter ett och ett halvt års studier. Förmodligen är hon nu Sveriges första döva tandsköterska. Men trots att Tandvården skriker efter utbildade tandsköterskor får hon inget jobb.

Anna Karlsson, 33, är född och uppvuxen i Göteborg. Där bor hon även idag tillsammans med sin sambo och åttaårige son. Hon beskriver sig själv som en glad, kreativ och driven person som gärna målar eller är ute i friska luften på fritiden. Anna är född döv och fick CI vid åtta års ålder. Efter gymnasiet kände hon sig inte helt säker på vad hon ville göra sedan, så hon började därför plugga på SIMA folkhögskola. Efter två år fick hon ett telefonsamtal från sin mamma som skulle komma att avgöra allt.

Annas mamma är koordinator/tandsköterska till yrket och ringde Anna då mottagningen hon jobbar på behövde extra personal.

– Jag satt på bussen när hon ringde, berättar Anna. Hon frågade mig om jag kunde tänka mig att arbeta extra hos dem. Min första tanke var "varför inte?". Jag hade ingen utbildning kopplat till yrket så jag fick lära mig allting på plats. Det var alltifrån hur maskinerna fungerade till den hygieniska aspekten. Det var en odontologisk mottagning så det var inriktat på ortodonti, då arbetar man till exempel med tandställningar och tandreglering. Jag fick prova flera olika saker där, och då väcktes mitt intresse för att bli tandsköterska. Jag fick senare jobba på en allmän tandläkarmottagning.

"Jag har aldrig identifierat mig som en person som är duktig i skolan"

År 2021 kom Anna, efter tre försök, till sist in på tandsköterskeutbildningen hos Folk tandvården i Göteborg. Tandsköterskeutbildningen är ett och ett halvt år lång och är en YH-utbildning. Efter examen är man redo att börja arbeta.

– Jag hade faktiskt inte räknat med att det skulle vara så svårt som det var. Det var flera områden man fick fördjupa sig i som jag inte var bekant med sedan tidigare då jag inte hade jobbat med sådant på klinikerna tidigare. Nu fick jag lära mig om rotbehandlingar och tandproteser, bland annat. Min första känsla var "hur ska jag kunna lära mig allt det här?!", men nu kan jag ju allt det även om det kändes intensivt i början. På frågan vad som har varit bäst och jobbigast med utbildningen

funderar Anna en liten stund.

– Det bästa med utbildningen tycker jag är att den är bred, jag har fått en så stor kunskap. Man får också möjlighet att öva mycket, det finns något som heter KTC (kliniskt träningscentrum). Man får bland annat öva på klasskamrater, det kan vara allt från att ge bedövning och att använda olika verktyg. Det jobbigaste är nog att det har gått åt många timmar till plugg.

Hon berättar att svenska inte är hennes förstaspråk.

– Jag har verkligen haft stunder då jag har gråtit och känt att det inte kommer att gå, men flera gånger har jag motbevisat mig själv och lyckats på första försöket. Jag har aldrig identifierat mig som en person som är duktig i skolan, så jag har nästan förväntat mig själv. Jag KAN faktiskt. Det har varit upp- och nedgångar men jag har fått så fint stöd och mycket uppmuntran från omgivningen. Så många har trott på mig. Och nu sitter jag här med en examen.

Trots sin examen har Anna utan framgång sökt arbete sedan december, då var hon inte helt färdig men hon ville vara ute i god tid.

– Jag har fått komma på intervju två gånger men då har jobben gått till andra. Jag har sökt runt 26 olika tjänster. Det är konstigt eftersom det råder en brist på tandsköterskor, och jag har goda referenser från de kliniker jag har arbetat på. Jag har faktiskt fått till svar på vissa ställen att det inte är aktuellt att anställa en tandsköterska och sedan sett att de lagt upp annonser där de söker tandsköterskor nästa dag. Det är diskriminerande. Hade jag fått komma på intervju hade jag kunnat svara på hur vi kan lösa olika utmaningar.

Hon tror att dövheten kan vara en fördel i ett framtida arbete.

– Det går att lösa det mesta, idag finns det bra teknik och hjälpmedel för kommunikation. Och jag tror att döva patienter skulle uppskatta att få direktkommunikation på teckenspråk. Hennes uppmaning till den som också vill studera lyder:

– Om det finns ett annorlunda yrke som ni drömmer om att arbeta med så ska ni bara lyckas komma i mål. Ni ser att jag lyckades och då kan ni också.

Text & foto: Olivia Renner Balkstam

Kenneth Eklind

Foto: Shutterstock

Kenneth Eklind:

”Det stämmer inte att riksdagen erkände teckenspråk 14 maj 1981”

Teckenspråkets dag den 14 maj är en given dag i många döva och teckenspråkigas kalendrar. Då uppmärksammar vi att riksdagen den 14 maj 1981 beslöt att det svenska teckenspråket är dövas förstaspråk och att teckenspråket blev officiellt erkänt. Så lyder den kända förklaringen. Kenneth Eklind, tidigare undervisningsråd på Skolöverstyrelsen, säger att det egentligen inte stämmer.

Vad var det som egentligen hände den 14 maj 1981, det berömda datumet bland döva och teckenspråkiga? Låt oss börja med den ena versionen som är mer känd och som DT tidigare förmedlat innan vi går in på den andra versionen som Kenneth Eklind berättar mer om.

Den 14 maj 1981 skulle riksdagen ta ställning till ett förslag från regeringen (proposition 1980/81, bilaga 12). I bilagan stod det bland annat:

”Integrationsutredningen framhåller att de barndomsdöva för att fungera sinsemellan och ute i samhället måste vara tvåspråkiga. Tvåspråkighet för deras del innebär enligt utredningen att de dels måste behärska sitt visuella/manuella teckenspråk, dels det språk som samhället omger dem med, svenskan.”

Eftersom riksdagen visade sitt stöd för beskrivningen ovan, blev teckenspråket därmed officiellt erkänt. Riksdagens dåvarande talman, Ingemund Bengtsson, har dessutom skrivit en skrivelse till regeringen om att riksdagen den 14 maj 1981 bifallit ovanstående proposition med tillhörande bilaga.

Två år senare, 1983, infördes tvåspråkig undervisning (teckenspråk och svenska) i specialskolan för döva och hörselskadade elever. Teckenspråk blev även ett skolämne då.

Om ett historiskt ögonblick skedde den 14 maj 1981, hur kommer det sig då att Dövas Tidning (som hette SDR-Kontakt på den tiden) inte skrev något om riksdagens beslut under det året? DT har inte svaret på

den frågan. Någon bild från dagen finns inte heller, varken i SDR:s eller DT:s fotoarkiv.

Däremot skrev tidningen om den statliga integrationsutredningen. Utredningen, vars första del blev klar 1979, handlade bland annat om ifall specialskolan för döva och hörselskadade skulle fortsätta ha en statlig huvudman eller inte, och om teckenspråk. Som utredningen själv skriver så var det första gången som betydelsen av teckenspråk för döva nämndes i officiell text.

Tidningen skrev även om införandet av tvåspråkig undervisning för döva och hörselskadade elever i specialskolan 1983 i och med den nya läroplanen. Dessa elever skulle äntligen få rätt till undervisning på teckenspråk efter alla år.

Det är här Kenneth Eklind kommer in i bilden. Han var som undervisningsråd ansvarig för utarbetandet av läroplanen för specialskolan vid Skolöverstyrelsen (i dag Skolverket) och en av dem som var involverade i integrationsutredningen.

Mars 2023. DT träffar honom i södra Frankrike där han som pensionär nu bor.

Han är glad över att få möjligheten till att ge sin syn på vad som hände den 14 maj 1981. Varför gör han det först nu, inte tidigare?

Allt började med att DT kontaktade honom förra året och frågade hur det kom sig att teckenspråk blev ett skolämne med start 1983. Då berättade han att det egentligen inte stämde att riksdagen den 14 maj 1981 fastslog att erkänna teckenspråk. DT bestämde sig för att följa upp intervjun med Kenneth Eklind. Så nu står vi i Frankrike och pratar mer om det här.

När han var tjänsteman i statens regi, var det naturligt för honom att verka i det dolda och inte tala högt om vad han och hans kollegor hade åstadkommit. Han har även bl.a. jobbat som generaldirektör på Statens institut för handikappfrågor i skolan (SIH), och på UNESCO i Paris bland annat med ansvar för frågor om specialpedagogik.

Han såg och hörde i olika sammanhang att teckenspråket blev officiellt erkänt den 14 maj 1981. Det störde honom, men för honom spelade det ingen större roll eftersom det ändå var rätt att teckenspråket blev officiellt erkänt som undervisningsspråk kring den perioden. Men inte 1981 utan först 1983 som han ser det.

Innan vi går in på vad han menar; vem är han och hur kom han i kontakt med teckenspråket?

Han tog läraexamen 1970 och fick jobb på skolor för döva och hörselskadade i Örebro på 1970-talet: Birgitta-, Risbergska- och Tullängsskolan. Därifrån har han starka minnen. Han kände frustration när han inte kunde prata ordentligt med sina elever eftersom all undervisning skulle vara på talad svenska. Utanför klassrummet såg han att eleverna talade teckenspråk.

– När jag tog upp med skolledningen och kollegorna att jag inte kunde teckenspråk sa de "Bra att du inte kan teckenspråk!", säger han och förklarar vidare att på den tiden använde många lärare tecken som stöd i undervisningen men att de inte kunde dövas teckenspråk.

Kenneth bestämde sig för att gå en teckenspråkskurs på fritiden och använde lite tecken som stöd till talet när han undervisade. Och han gick dövlararseminariet i Stockholm för att ta examen som dövlarare.

Han glömmer aldrig ett visst scenario. På Birgittaskolan, när han jobbade som lärare

i svenska, skulle eleverna göra provet som bestod av en grammatik- och orddel.

– En kille fick bara 4–5 rätt på orddelen som bestod av 25–30 frågor. Men i skolkorridoren kunde jag se att han var väldigt populär. Han tecknade obehindrat och drog till sig uppmärksamhet. Jag tänkte att det var något som inte stämde.

Kenneth undrade: om killen fick undervisning på teckenspråk, hur hade provet gått för honom då?

På tal om teckenspråk. När DT träffar honom i Frankrike kan han teckna och avläsa oväntat bra trots att han inte talat teckenspråk på många år. Han säger att ju mer vi tecknar, desto mer kommer han ihåg. 1976 var Kenneth skolkonsulent åt Skolöverstyrelsen (SÖ) och anställdes sedan som undervisningsråd.

1970-talet var en period där attityden för teckenspråk sakta blev allt mer positiv. SÖ delade ut forskningspengar till Brita Bergman vid Stockholms universitet, som påbörjade det allra första forskningsprojektet i teckenspråk 1972. Det blev därmed startskottet för den svenska teckenspråksforskningen.

1974 inrättades en teckenspråksnämnd av SÖ med uppgift att vårda, utveckla och normera teckenspråk. Lars Kruth, mångårig ordförande och studiekonsulent för SDR, skrev i SDR-Kontakt 1974 att han såg det som ett officiellt erkännande av teckenspråket.

1978 inleddes som bekant integrationsutredningen. I utredningen fanns en särskild bilaga om dövas tvåspråkighet. Den citerade ur de forskningsprojekt som Brita Bergman och Inger Ahlgren hade i teckenspråk, också finansierade av SÖ. 1979 blev integrationsutredningens första del klar, med ett klart ställningstagande för teckenspråk.

Kenneth var en av många personer involverade i arbetet med läroplanen för grundskolan. Den började gälla 1980 och kallades Lgr 80, efter att regeringen godkänt den.

SÖ fick i uppdrag av regeringen att ta fram en läroplan för specialskolan. I det ingick att stärka teckenspråkets ställning i undervisningen. Läroplanen kom att heta

Läroplan för specialskolan: kompletterande föreskrifter till Lgr 80, och blev klar 1983. Kenneth var ansvarig för utarbetandet av den.

– Om riksdagen fattat beslutet att officiellt erkänna teckenspråk redan 1981 hade jag haft en skön period på SÖ. Men i verkligheten var det inte så. Det var en besvärlig period tills vi äntligen fick ihop läroplanen för specialskolan, säger Kenneth.

Nu går vi in på vad som hände i riksdagen den 14 maj. Det att dövas tvåspråkighet inklusive teckenspråk nämndes i en bilaga till den tjocka budgetpropositionen, vad betydde det egentligen?

Kenneth förklarar att det var normalt för en regering att citera ur statliga utredningar i sin budgetproposition.

– Det är lätt att blanda ihop slutsatser från statliga utredningar i propositioner med riksdagsbeslut. Men riksdagen tog aldrig ställning till om de skulle erkänna teckenspråk som sådant eller inte. Det finns inte heller något riksdagsbeslut på det.

Kenneth förklarar också att arbetet med läroplanen för specialskolan började redan före den 14 maj 1981.

DT har sökt på orden "teckenspråk" och "dövas tvåspråkighet" i budgetpropositionen och då hittat följande formuleringar:

"SÖ anför att ett erkännande av dövas tvåspråkighet är något som långsamt vuxit fram genom åren. /.../ I samband med pågående läroplansöversyn för specialskolan beaktas detta samt de möjligheter specialskolan har att i dag svara mot de ökade krav som härmed ställs på skolan."

"Samhället erkänner numera allmänt teckenspråket som de dövas eget språk." (ur videogramutredningen med förslag att SDR skulle få mer pengar till sin tv-produktion)

Det finns också en formulering i propositionen om att riksdagen ska ta del av integrationsutredningens slutsatser om dövas tvåspråkighet.

Det finns alltså olika årtal om när teckenspråket kan sägas ha blivit officiellt erkänt, direkt eller indirekt. 1979, när integrationsutredningen blev klar. 1981 när riksdagen klubbade igenom budgetpropositionen. Eller 1983, som Kenneth Eklind säger. Det var

då teckenspråket blev officiellt erkänt som undervisningsspråk i och med läroplanen för specialskolan. Nu skulle döva och hörselskadade elever ha rätt till undervisning i och på teckenspråk och teckenspråk sågs som dövas förstaspråk. Sverige var först i världen med att ha det på prant.

– Det var ett jättekiv då, säger han och är noga med att han inte ska få hela äran för det utan många var direkt eller indirekt inblandade i arbetet med läroplanen. SÖ hade också stort stöd av forskarna i teckenspråk och svenska som andraspråk för döva.

Det fanns ett stort motstånd

mot läroplanen för specialskolan där teckenspråk skulle införas som undervisningsspråk och bli ett skolämne. Kenneth skriver med egna ord om det:

”När vi var klara med utarbetandet av

läroplanen så bröt bokstavligt talat ’helvetet löst’ för mig. Plötsligt dök Erik Wedenberg* upp hos både skolministern Bengt Göransson och hos min generaldirektör Lennart Oreham och oroade dem om vart vi nu var på väg. Mina forna kollegor i specialskolorna sände in protestlistor till departementet och till SÖ och krävde min avgång. Man menade att läroplansförslaget var ovetenskapligt och stred mot all erfarenhet och inga andra länder ens tänkt tanken på att gå så långt. Vid min första föredragning i SÖ:s direktion blev ärendet bordlagt och jag fick rådet att komma tillbaka med flera bevis på att förslaget var riktigt. Så där hade jag praktiskt taget ”väskan” packad för en snabb sorti från den statliga skoladministrationen för med ett sådant nederlag kunde man inte arbeta kvar. Som du vet så lyckades jag få igenom läroplanen men det satt hårt åt.”

Teckenspråkets dag den 14 maj har ju blivit en etablerad dag. Hur ser du på det?

– Självklart ska vi fortsätta att fira Teckenspråkets dag, tycker jag! Det är väl inget fel på datumet, vi måste ju välja något datum att fira på, säger Kenneth och menar att rätten till teckenspråk är mer än värd att uppmärksammas.

DT har frågat Språkrådet och Sveriges Dövas Riksförbund om hur de ser på riksdagens beslut den 14 maj 1981. Läs deras svar här nedan.

Text & foto: Niclas Martinsson

**Känd för sin hörsel- och talträningssmetod*

Läs mer på dovastidning.se: Så kom Teckenspråkets dag till (artikel från 2016)

SDR och Språkrådet svarar:

Rätt eller fel att det svenska teckenspråket blev officiellt erkänt av riksdagen den 14 maj 1981?

Maria Hermanson - Sveriges Dövas Riksförbund:

– Det kan vara komplext att peka ut viktiga och specifika milstolpar kring utvecklingen av ett språks ställning och status. Detta eftersom det omöjliga handlar om en enstaka händelse som exempelvis ett möte, ett brev eller ett förslag. Det är en enorm kedja av eldsjäl, händelser och insatser som alla tillsammans utgör den mångåriga kampen som gjorts för det svenska teckenspråkets ställning. I denna kedja finns det otroligt viktiga arbete som Kenneth Eklind och hans kollegor gjort.

Riksdagens behandling av propositionen den 14 maj 1981 är en av flera milstolpar som är viktiga. För dövrörelsen och många döva upplevdes riksdagens beslut som ett symboliskt avslut på den oralistiska eran i dövsolan samt en bekräftelse på att döva ska få lära sig teckenspråk. Vi anser att den 14 maj är en fortsatt bra dag att uppmärksamma och sprida medvetenhet om svenskt teckenspråk. Men dagen är likväl en påminnelse om den kamp som gjorts hittills och att kampen måste

fortsätta. Teckenspråkets ställning måste ständigt bevakas och stärkas.

Tommy Lyxell – Språkrådet:

– De som bäst kan svara på hur erkännandet av det svenska teckenspråket gick till är de som var med på den tiden, vilket ingen av oss på Språkrådet var. Det kan mycket väl stämma vad undervisningsrådet säger, men troligen var det flera samverkande faktorer som ledde fram till erkännande.

Riksdagens erkännande 1981 får sägas vara indirekt. Det var i samband med behandling av budgetpropositionen (prop. 1980/1981:100 bilaga 12) som dövas tvåspråkighet och teckenspråk nämndes. I budgetproppen gjordes inga egna ställningstaganden utan den handlade om hur staten skulle finansiera den statliga verksamheten, dit specialskolan räknades. I proppen refererade regeringen till Integrationsutredningen 1979 (SOU 1979:50). I en särskild bilaga utvecklades tankar om dövas tvåspråkighet.

Det finns en intressant sammanfattning av remissvaren till Integrationsutredningen

i budgetproppen: bland annat Statens handikappråd, styrelsen för Manillaskolan och Handikappförbundens Centralkommitté (HCK) är mycket positiva till det klara ställningstagande som utredningen gjort om dövas tvåspråkighet med svenskan som främmande språk. Enligt HCK erkänns teckenspråket därigenom för första gången som dövas första språk, vilket HCK ser som en framgång. Även Sveriges Dövas Riksförbund uttrycker sin uppskattning av utredningens behandling av dövas tvåspråkighet. HCK framhåller alltså att erkännandet av teckenspråk som dövas första språk skedde med Integrationsutredningen, det vill säga redan 1979.

Så vilket år som ska anses vara det lämpligaste året för erkännande av dövas första språk – 1979, 1981 eller 1983 (införande av teckenspråk som undervisningsspråk och skolämne) – är inte lätt att avgöra. Det officiella erkännandet av svenskt teckenspråk skedde enligt vår uppfattning först i språklagen 2009, då det avser språket som sådant – inte bara som undervisningsspråk i specialskolan.

LÄS IN HÖGSKOLEBEHÖRIGHET HOS OSS

På Allmän kurs erbjuder vi ämnen som krävs för högskolebehörighet. Som deltagare hos oss får du en fantastisk teckenspråkig studiemiljö i en enastående natur. Vi är stolta över utbudet av aktiviteter och den genuina gemenskapen som finns hos oss.

Som deltagare hos oss får du möjlighet att kombinera dina studier med körkortsstudier.

Svenska 1, 2, 3	Engelska 5, 6
Matematik 1a, b, c	Samhällskunskap 1a1
Historia 1a1	Religionkunskap 1
Naturkunskap 1a1	

<http://vastanviksfhs.se>

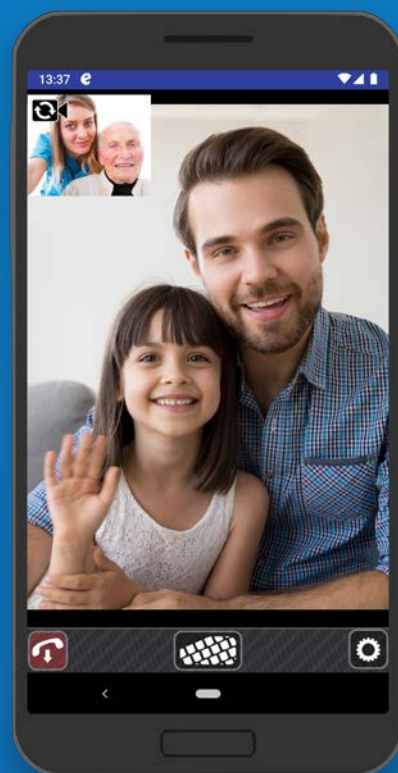
Omniator

Tillgänglighet och trygghet

eCtouch
BY OMNITOR

DATOR • SURFPLATTA • MOBIL

Våra produkter förskrivs som hjälpmedel av regionerna (landstingen)

Populär stad. Foto: Shutterstock

Viktor Jäderlund. Foto: Privat

Flyttboom i Malmö

De senaste åren har en ny trend inom dövsamhället uppstått. Många döva väljer att flytta till Skåne, och framför allt Malmö. Många av de nyinflyttade har valt att lämna Stockholm för Sveriges tredje största stad. Hur kommer det sig? DT har intervjuat tre stockholmare i exil och Malmö Dövas Förening Svenske.

Omdömena om Skåne lovar gott (se nästa sida), men vad har Malmö Dövas Förening Svenske att säga om den rådande flyttboomen? Har de märkt av ett ökat medlemsantal? DT har intervjuat Viktor Jäderlund, verksamhetsansvarig på Malmö Dövas Förening Svenske.

Har ni märkt av ett ökat medlemsantal?

– Ifjol ökade det, men just nu är det för tidigt att uttala sig om detta års siffror.

Märker ni av ökad aktivitet hos er förening, att fler deltar på era aktiviteter?

– Lite grann, jag tror att många är relativt nyinflyttade fortfarande. Flera är nya medlemmar men har kanske inte hunnit börja vara med på våra aktiviteter riktigt ännu. Man kanske vill komma in i sin nya stad först.

Vad är det med Skåne som lockar stockholmare, och kanske personer från andra städer också?

– Jag personligen upplever att här är det en softare stämning och man kan vara sig själv. Vi ser inte ner på någon här utan alla är välkomna. Det är också lugnare och inte lika stressigt här, några har sagt att här kan de andas mer. Man hinner göra mer på fritiden efter att man är färdig med jobb eller studier. I större städer är det kanske större avstånd och man kommer då hem senare, och har kanske inte samma ork över till att göra annat. Jag är född och uppvuxen här, och vi brukar på skämt säga att allting som är mer än 15 minuter bort är FÖR långt bort.

Jag tror också att FlowTVs film på sociala medier om vår stad har blivit reklam och gjort att folk fått upp ögonen för Malmö. Sedan har det kanske också börjat med ett fåtal personer och så har andra fått höra hur bra det är här, och då har de också velat flytta hit.

Har de nyinflyttade bidragit med något till er förening?

– Ja, som jag tidigare berättade är de ibland med på våra aktiviteter och några har till och med gått med i arbetsgrupper. De bidrar med deras egna kompetenser och kunskaper. Många av de nyinflyttade är också ungdomar, vilket känns positivt för vår ungdomsverksamhet.

Är du orolig för att Malmö ska bli ett nytt Stockholm?

– Nej. De som flyttar hit rättar sig nog efter kulturen här, det har vi skämtat om i alla fall. Här behöver man inte ha en fasad eller fina kläder, man kan slappna av och det tror jag många tycker är skönt. Här behöver man inte vara finklädd på en fin hamburgerrestaurang, till exempel.

Text: Olivia Renner Balkstam

Rahima Asadova, 30 Trelleborg

Varför valde du att flytta till Trelleborg?

– Jag kände att det fanns en lugn energi i Skåne, särskilt i Trelleborg som är litet. Jag har bott i en stor stad i hela mitt liv, så inuti hade jag en längtan efter närhet till natur, hav, skog och berg. Jag kände direkt att Skåne är min plats där jag kan ta det lugnt. Här

är det harmoniskt i jämförelse med Stockholm som var stressigt. Därför flyttade jag hit. Det är också mer kultur här, i Skåne bor många konstnärer, skådespelare och författare. Kanske särskilt på Österlen. Det blev Trelleborg då jag först fick jobb här och så ville jag inte bo i stora Malmö. Jag sökte boende här och fick ett förstahandskontrakt snabbt. Det är ändå nära till allt härifrån.

Har Trelleborg infriat dina förväntningar?

– Ja. Jag hade inga höga förväntningar, självklart var jag lite orolig för att jag inte skulle trivas eller att det skulle vara fel beslut. Så är det nog alltid i början. Men det blev helt rätt, när jag flyttade hit var det sommar och varmt ute så första intrycket var ju toppen. Min lägenhet är en vindsvåning så det blev ganska varmt och kvavt i den, men själva området var jättevackert med stora fält alldeles inpå knuten. Åker man tåg hit så är utsikten jättefin med hav och rapsfält.

Säg tre saker med/i Skåne som man måste testa!

– Svårt att välja mellan allt, men jag väljer tre saker på Österlen. Det första är Ales stenar. Det är ett måste! Och så Kiviks musteri i Kivik, även om det kan vara kö och mycket folk. Sist men inte minst någon av Österlens stränder, det är fantastiskt.

David Öhman, 30 Malmö

Varför valde du att flytta till Malmö?

– Jag tror att jag alltid varit en så kallad "småstadsmänniska", men att jag ändå bott i Stockholm nästan hela mitt liv för att möjligheterna funnits där. Det hela började med att folk i min kompiskrets började prata om att flytta till Malmö, staden som låg nära

Köpenhamn. Fast den större delen av allt prat handlade om varför vi skulle bo kvar i Stockholm. Jag hade flyttat runt till så många lägenheter i Stockholm men fick aldrig ett förhandskontrakt. Här i Malmö fick jag ett direkt. Fortfarande än idag har jag inte tagit in att jag faktiskt får bo där hur länge jag vill. Så länge jag betalar hyran och elräkningen då, förstås.

Har Malmö infriat dina förväntningar?

– Dessvärre har jag inte ännu upplevt en malmöistisk sommar som just malmöit, något som många runt mig sagt är något utöver det extra. Tiden som jag bott här har jag absolut fått det lugnet som jag sökt efter. För att inte tala om avståndet till allt och alla. Det har även blivit lite av en dominoeffekt – person efter person som flyttar till Malmö, på både gott och ont. Förhoppningsvis blir inte Malmö det nya Stockholm som är alltför dyrt och stort.

Säg tre saker med/i Skåne som man måste testa!

– Nu är jag ju ganska nyinflyttad, men om Malmö kan jag väl säga några saker. Man kan häpnas över den generella prislappen på en falafelrulle eller ett besök hos frisören, det är billigare här. Sedan kan det vara värt att besöka Disgusting Food Museum, precis som det låter är det ett museum för äcklig mat. Och att åka Öresundståget på någon halvtimme till Köpenhamn och njuta av den eminenta stämningen som staden erbjuder.

Laith Foad Fathulla, 31 Malmö

Varför valde du att flytta till Malmö?

– Man kan säga att jag har haft en livskris. Jag kände att jag behövde få komma till en ny plats. Malmö har lockat länge, då det finns mycket kultur här. Man brukar säga att det är en liten stad med en stor personlighet. Det finns många gömda pärlor, caféer och teatrar.

Jag behövde byta miljö och då blev det Malmö. Dessutom är det nära resten av Europa, det går snabbt med tåg till Köpenhamn och ibland finns det nattåg till Berlin. Jag älskar att resa! Det finns mer att nämna, såsom närheten till vatten och det finns också en annan värme hos människorna som bor här. Dövsamhället är

också starkt här och på dövföreningen dyker till och med tolkar upp privat på deras fritid. I Stockholm blir det lätt grupperingar men här umgås folk mer fritt.

Har Malmö infriat dina förväntningar?

– Ja och nej. I Stockholm fanns det mycket diskussioner och engagemang kring olika samhällsfrågor i dövsamhället, det kan jag sakna här då jag upplever att det inte är lika mycket av det.

Säg tre saker med/i Skåne som man måste testa!

– Kallbadhuset i Ribersborg, eller Ribban som det kallas här. Sedan får man självklart inte missa Dövas dag i september i år. Självklart måste man också äta falafel när man är här, den godaste finns i Värnhem.

Text: Olivia Renner Balkstam Foto: Privat

Christina Eriksson – vem är hon?

Efter över 30 år som legitimerad psykolog har hon gått i pension. Men hon slår inte av på takten riktigt ännu, för vem ska ta över efter henne? Lär känna Christina Eriksson i detta porträtt.

Solen lyser där DT:s reporter stiger av bussen i Eriksberg i Göteborg. Med sitt hamnnära läge är Eriksberg med sina många nybyggen ett eftertraktat område att bo i. Här bor Christina Eriksson sedan sjutton år tillsammans med maken Per. Hon beskriver sig som en person som måste ha tempo, och Per beskriver henne som en kärleksfull person som älskar små och stora detaljer.

Hon föddes i Lidköping i Västra Götaland den 11 november 1954. Familjen flyttade under Christinas första år till några olika städer på grund av arbetsmöjligheter.

Hennes dövhet stod klar vid cirka två års ålder och då valde hennes föräldrar att släppa allt och flytta till Vargön utanför Vänersborg där hennes mormor och morfar bodde.

När hon var tre år gammal flyttade familjen till Göteborg, till Solvädersgatan i Biskopsgården.

– Det var tack vare min morfar som vi fick en lägenhet i Biskopsgården, han hade kontakter. Jag fick börja på Alma Abrahamssons förskola på Västra Skansgatan i Göteborg.

– Min morfar var från början utbildad folkskolelärare, som det hette på den tiden. Under sin utbildning kom han i kontakt med en dövslärdare och det var han som sedan kom att informera min morfar om Alma Abrahamssons förskola.

Efter sin förskoletid skulle hon börja

specialskola för dövstumma, som det hette på den tiden, och då gick flytten tillbaka till Vänersborg och skolgången påbörjades på Vänerskolan. På den tiden fungerade det så att man observerade barnen som gick i första klass för att avgöra deras förmågor. De barn som hörde bra och hade bra svenska fick börja specialskolan för oegentligt dövstumma i Örebro.

– Jag var inte ett av de barnen, jag hörde för dåligt, berättar Christina. Jag fick gå kvar i Vänerskolan.

Mina föräldrar skaffade en lägenhet i Vänersborg så jag kunde bo kvar hemma.

När Christina skulle börja högstadiet fick hon flytta till Göteborg och bo hos släktingar i Mölndal och Partille, eftersom hon då bytte skola till Nordhemsskolan i centrala Göteborg. Där fanns det hörselklasser fram till 90-talet då Kannebäcksskolan bildades.

– Mina föräldrar tyckte att undervisningen på Vänerskolan var för långsam. Man fick vänta mycket på klasskamraterna, till exempel under talövningarna. Jag fick läsa engelska också. Specialskolans elever gjorde vanligtvis inte det men man kunde ansöka hos Skolöverstyrelsen om man ville göra det.

I nionde klass 1971 började diskussioner om var hon skulle påbörja sina gymnasiestudier. Det var en övergångstid och det fanns inget optimalt gymnasieval för den som var döv eller hörselskadad. Till slut gick flyttlasset till Örebro för den gymnasiala verksamheten för döva och gravt hörselskadade i Örebro.

– Först började jag på den naturvetenskapliga linjen, men jag bytte senare till samhällsvetenskapliga linjen.

Gymnasieskolan i Örebro beskriver

Christina som de fyra bästa skolåren i hennes liv. De kom också att avgöra Christinas öde på fler sätt än ett. En två år äldre elev som hette Per fångade hennes intresse. De är än idag gifta och har två söner och två barnbarn. När Christina skulle börja sitt tredje år tog Per studenten och flyttade till Göteborg för tandläkarstudier. De hade planerat att Per skulle börja där och Christina skulle komma dit efter studenten.

Under gymnasietiden hade skolan förståelse för att Christina och Per var förlovade, och betalade därför Christinas resor till Göteborg så de kunde träffas på helgerna. På den tiden fanns det dessutom något som hette klädbidrag.

– På den tiden kunde man få det, berättar hon. Man fick åka och titta på kläder i en butik, och sedan fyllde man i en blankett som sedan lämnades till skolans kurator som gjorde en rekvisition. Sedan kunde man åka och köpa kläderna. Det var innan RG-bidraget kom. På den tiden fick man bara studiebidrag på cirka 110 kr i månaden.

Efter fyra år tog Christina studenten 1975. Efter det flyttade hon till Göteborg enligt planen, där Per hade köpt en lägenhet på Gitarrgatan i Frölunda utanför Göteborg.

– Det var en fin tvåa på 59 kvadrat. Vi bodde bra. Per lånade en bil av sina

föräldrar och vi åkte runt och hade roligt med den. Det var en lycklig tid.

Trots att Christina tidigt var målinriktad kändes hennes framtid inte utstakad.

– Jag visste inte vad jag skulle göra härnäst. Så när jag kom till Göteborg så sökte jag upp en arbetsmarknadskonsulent som jag hade träffat redan i Örebro. Jag fick flertalet förslag på vad jag kunde göra. På den tiden behövde man inte söka plats på universitetet utan man kunde bara dyka upp i universitetets huvudbyggnad och skriva in sig. Så jag började läsa sociologi till slut. Det var inga problem med teckenspråkstolkar utan de ordnade fram det. Jag fick information om att det fanns något som hette lektörshjälp och det innebar att den som hade svårare att följa undervisningen kunde få extra undervisning av en professor eller amanuens. Man kunde få tolk även till det.

Jag fick lämna en lista på vilka tider jag behövde tolk till dåvarande Tolkjänst och så ordnade de tolkar. I de fall någon tolk inte kunde dyka upp så fick undervisningen spelas in på ljudband och så fick den översättas till svenskt teckenspråk i efterhand. Den som översatte bandinspelningarna åt mig var Alma Abrahamsson, min tidigare förskoleföreståndare.

– Jag lyckades bevisa för mig själv att jag klarade studier även på universitetsnivå för under min första tentamen blev jag näst bäst av totalt 50 elever.

På den tiden fanns ett rikt föreningsliv i Göteborg och det, tillsammans med studierna, tog fram nya insikter. På

FAKTA

Namn: Christina Eriksson
Familj: Maken Per, två söner och två barnbarn
Ålder: 68
Bor: Göteborg
Läser helst: Om historia, konst och lingvistik
Gör helst: Umgås med familjen och reser gärna
Ser helst på tv: Dokumentärer och filmer
Vackraste tecken: "Förlåt"

gymnasiet hade Christina sett en grupp döva som hade gått på Västansviks folkhögskola och fått ett starkt dövmedvetande. Hon som var bland de yngre stod mest vid sidan av och såg på.

– Jag fick möta så många starka döva med ett starkt dövmedvetande. Vi fick också besök av teckenspråkforskarna Brita Bergman och Inger Ahlgren. Lars-Åke Wikström var också med och vi var ute och åt. Det blev mycket diskussioner. Då började ett dövmedvetande växa fram även inom mig.

Efter ett års sociologistudier var

Christina fortfarande inte klar med vad hon ville göra sedan. Hon började då läsa en allmän kurs i psykologi och sedan en kurs i barn- och ungdomspsykologi. Det gav henne insikt om vad hon ville gå vidare med och därefter ansökte hon till psykologutbildningen. Hon kom in utan problem då hon hade tillräckligt höga betyg.

– Jag skrev inte i ansökan att jag var döv. Först när jag fått antagningsbeskedet och skulle skriva in mig talade jag om det och då fungerade det precis som när jag studerade sociologi och kurserna i psykologi, de ordnade tolkar. Jag har verkligen inte upplevt några problem alls.

Christina läste enligt ett äldre system med en grundutbildning som ledde till filosofie kandidatexamen, genom vilken man kunde arbeta som biträdande psykolog. Skulle man sedan vilja läsa vidare till legitimerad psykolog fick man söka till en tvåårig psykologutbildning på masternivå. Ett problem var att väntetiden var lång då det var många sökanden till den utbildningen. Man fick ställa sig i kö efter ett antal arbetspoäng.

I väntan på att kunna studera vidare fick hon en psykologtjänst på Riksgymnasiet för döva och hörselskadade i Örebro, då hon hade haft kontakt med studierektorn och kuratorn sedan hon började läsa till psykolog. Hon jobbade också deltid hos professor Gunnel Backenroth vid Psykologiska institutionen på Stockholms universitet under två år, inom ett projekt som inriktade sig på rehabilitering av psykosocialt isolerade döva.

Efter fem år fick Christina plats

på masterutbildningen som ledde till psykologexamen, men då hade förändringar skett i vilket stöd elever kunde få. Till exempel uppstod frågan hur det skulle bli med tolkar. Universitetet ordnade sedan två teckenspråkstolktjänster på två år. Tolkcentralen var behjälplig i att söka efter tolkar.

– Det blev mycket lättare så för de och mina kurskamrater kände till varandra och de följde mig så länge att de hade koll på ämnena.

Psykologutbildningen tog slut

i januari 1990, i april samma år skickades beviset på psykologexamen in till Socialstyrelsen och i maj hade hon psykologlegitimationen i sin hand. Hon fick sedan anställning på audiologiska kliniken på det som idag heter Universitetssjukhuset i Örebro. Erik Borg var överläkare och klinikchef, och positiv till att anställa Christina.

– Många döva tyckte det lät hisnande. Jobba på audiologiska kliniken? Men jag såg det som en chans. Jag blev kvar i tre år. Det var världens snällaste människor där.

År 1994 fick Christina veta att man planerade att starta en psykiatrisk mottagning för döva och hörselskadade i Örebro.

– Jag blev kontaktad av förvaltningschefen inom psykiatri som frågade om jag ville börja arbeta där och det ville jag. Jag arbetade bara deltid på audiologiska kliniken och resten av tiden på AMU (Arbetsmarknadsutbildningen). Jag fick ingå i utredningar kring hur den nya psykiatriska mottagningen skulle fungera. I samma veva läste jag neuropsykologi vid Stockholms universitet.

Christina sa upp sig 1999 efter fem års arbete på den psykiatriska mottagningen för döva och hörselskadade och började studera på nytt, den här gången i Stockholm.

– Jag tog till sist en kandidatexamen i teckenspråk som huvudämne på Institutionen för lingvistik på Stockholms universitet. I samma veva startade jag också eget företag. Jag började sedan läsa svenska på Institutionen för nordiska språk. 2005 var jag färdig med min utbildning och då hade jag läst teckenspråk ända upp till magisternivå och svenska som andraspråk

för döva på B-nivå, berättar hon.

När Christina hade slutfört sin

utbildning på Stockholms universitet tog hon och Per beslutet att sälja huset i Örebro och flytta till Göteborg då det inte fanns något ledigt psykologjobb i Örebro. De köpte lägenheten 2006 som de än idag bor i.

– Per hade redan fått nytt jobb i Vänersborg. Sedan fick jag en psykologtjänst på deltid på Vänerskolan. Utöver det jobbade jag också på Iris Hadar en period och sedan jobbade jag kort på tolkutbildningen i Kungälv. Min utbildning inom teckenspråk blev en möjlighet för mig under en övergångsperiod.

2008 blev hon kontaktad av

Kannebäcksskolan i Göteborg som frågade om hon var intresserad av att arbeta som psykolog hos dem, och det var hon. Hon arbetade också på Vänerskolan parallellt fram till 2017. På Kannebäcksskolan blev hon kvar fram till 2019. Hon fick sedan anställning på Psykiatriska mottagningen för döva och hörselskadade i Göteborg (numera i Mölndal).

Att slå av på takten och gå i pension i oktober 2021 var inte så lätt för Christina.

– Många trappar ned successivt men i mitt fall arbetade jag 100% och sedan slutade jag tvärt. Vem skulle ta över efter mig? Därför arbetade jag heltid in i det sista. Det blev tomt, det var en omställning. Nu känns det lättare. Men jag har fortfarande en del uppdrag, jag undervisar då och då tolkar på Fellingsbro folkhögskola som kan möta döva patienter inom psykiatri. På pappret är jag pensionär, men jag tar mig gärna an mindre uppdrag fortfarande.

Idag beskriver hon sig som tacksam för ett rikt yrkesliv och det finns sådant hon sett genom åren som hon önskar att fler personer fick ta del av.

– På Kannebäcksskolan hade jag nära samarbete med specialpedagoger och logoped som är teckenspråkiga. Jag blev mer intresserad av pedagogisk psykologi. Det handlar om hur lärarna anpassar sin undervisning till eleverna. Enligt en teori ska en lärare ställa sin undervisningsnivå

på en lite högre än vad eleverna kan. Eleverna får då möjlighet till utveckling och framgång i sitt lärande. I mitt yrkesliv har jag mött duktiga teckenspråkiga lärare som anpassat sitt språk till nyanlända elever med kroppspråkliga signaler med inslag av gester. Eleverna utvecklades positivt och hade god kommunikation med sina lärare. Men sedan stannade utvecklingen för några elever för att lärarna fortsatte med samma språk och inte fortsatte med ett mer visuellt och gestaltande svenskt teckenspråk. Tillsammans med specialpedagogerna och logopeden försökte vi få lärarna att tänka på fortsatt språkutveckling i undervisningen för eleverna.

Christina har fler poänger att dela med sig av när hon sammanfattar sitt yrkesliv.

– Det är viktigt att teckenspråkiga döva skaffar sig en utbildning. De får då större möjligheter till god livskvalitet. Det blir annars för svårt att få en anställning. Det är viktigt att döva syns i samhället i olika samhällsfunktioner.

Nu är Christina seniorpsykolog

och pensionär, vilket har föranlett återupptäckter från ungdomen.

– När jag var ung tyckte jag mycket om att måla, men sedan hade jag inte tiden över till det med arbete och familjeliv. Nu när jag är pensionär har jag återupptäckt mitt forna intresse och går en konstkurs på distans via SIMA Folkhögskola. Det är väldigt roligt! Jag är pensionär men livet är ju inte slut. Vem vet vad mer framtiden bär med sig?

Text & foto: Olivia Renner Balkstam

Christina och maken Per på balkongen.

DÖVAS DAG 2023

ALLA ÄR LIKA VÄRDA

M A L M Ö L I V E
1 5 - 1 7 S E P T E M B E R

www.dd2023.se
facebook.com/dd2023

BILJETTERNA ÄR UTE NU !

Sari Nygårdh

Välkommen hem till Saris retrodröm

alla nummer under 2023 kommer DT att göra ett hemma hos-reportage. Hur bor egentligen döv-Sverige? Följ med genom husbyggen, olika familjekonstellationer och spännande livsöden.

Denna gång gör vi ett besök hos Sari Nygårdh i hennes retrodröm på Kungsholmen i Stockholm.

Sari Nygårdh har varit pysslig sedan barnsben. Det har hon ärvt av sina föräldrar. Mamma Christina är en hejare på sömnad och vävning och pappa Ilmo är händig och kan det mesta i snickeriväg. Familjen kommer från början från Vasa, i den svenskspråkiga delen av Finland. När Sari var ett år gammal, 1973, drabbades hon av hjärnhinneinflammation och blev döv. När hon var fyra år gammal bestämde sig hennes föräldrar sig för att flytta till Örebro och Sari fick gå på Birgittaskolan. Familjen blev kvar i Örebro fram till 1997 innan flytten gick till Stockholm.

År 1997 var Sari 26 år gammal, och trots sin ringa ålder köpte hon ett hus i Bromma. Många trodde i början att det var hennes föräldrars hus, då det inte verkade så tippat att en 26-åring köper sig ett hus. Tillsammans med pappa Ilmo renoverade hon huset och sedan sålde hon det och köpte en lägenhet. Snabbspola till idag, och efter ett par olika lägenheter bor hon idag i en bostadsrätt på Kungsholmen. Lägenheten har 3,5 rum och kök och är 84 kvadratmeter stor. Här bor hon tillsammans med sina tre barn.

Till vardags arbetar Sari på en gruppboad i Stockholm. Som tur är det inte alltför långt för henne att ta sig till jobbet och därför tar hon gärna cykeln när det är varmt ute. Just motion och träning är ytterligare ett intresse, förutom att måla och dricka latte på balkongen. Intresset för

retroinredning har Sari inte alltid haft, utan det började för omkring 10-15 år sedan. Hon tilltalades av alla glada färger från 50/60-talet. Efter 2016 kom en hobby till som senare skulle influera inredningen och Saris liv i stort under en period. Det började med att hon inte kunde hitta de retrolampor hon ville ha, och då började hon sy egna lampskärmar. Dessa lampskärmar matchades till Luxus-lampor. Luxus var en lampfabrik som hade sitt säte i Vittsjö och som under senare halvan av 1900-talet och början av 2000-talet tillverkade ikoniska lampor. En samling sådana har Sari hemma, och lampskärmarna som hör till har hon sytt själv av retrotyger.

Sari fick inspirationen från en annan kvinna som tillverkade egna lampskärmar. Från början hade de kontakt då Sari frågade om hon tog emot beställningar. Med tiden lärde sig Sari att tillverka egna lampskärmar med hjälp av material från bland annat Panduro. Med tiden kom hon att bli duktig på det och fick då själv frågan om att ta emot beställningar. I början var det många som ville köpa eftersom något liknande då inte fanns, men idag är det långt fler med samma hobby och verksamhet. Hon har många gånger fått frågan om hon inte ska starta ett eget företag, men det är inget som varit aktuellt. Att pyssla med bokföring är helt enkelt inte lika roligt som att pyssla med lampskärmar.

Att bilda eget företag känner Sari skulle ta musten ur det som är hennes kreativa stunder.

Att ett intresse för retro har influerat nästan varje rum märks tydligt när man är i lägenheten. I hallen lyser flertalet färgglada föremål mot de vita väggarna. I den äldsta sonens rum syns en motorhuv tillhörande en Saab 93 på väggen. Saris pappa har installerat lampor i det som annars skulle vara framljusen. Biltemat i rummet fortsätter med en vägskylt i neon. Även badrummet smälter in i retrotemat med en lysande gul plasthink och svartvitt golv.

Köket är en mix av retro och modernt. Vitvarorna är moderna, medan resten av köket har en retrofeeling med ljusgröna luckor mot vit skåpstomme. När Sari köpte lägenheten fick hon veta att de förra ägarna hade rivit ur det gamla retroköket och renoverat det. Attans... Som tur är tillverkar Järfälla Kök luckor med retrokänsla som passar till IKEA-stommar, och nu har köket den känslan som Sari vill ha. Inte minst alla retro-kaffeburkar och detaljer hjälper till med att lyfta helhetsintrycket.

Numera satsar Sari inte så mycket på försäljning av lampskärmar, tiden behöver gå till annat men retrointresset finns kvar och likaså hennes Instagram-konto. Den som vill få retroinspiration kan besöka hennes Instagram-konto: @luxusretro

Text & foto: Olivia Renner Balkstam

Matbordet med färgglada ljus och sticklingar på.

Köket med IKEA-stomme och köksluckor från Järfälla kök.

Vardagsrummet där hela familjen kan samlas.

Samling med lampor och lampskärmar som Sari sytt.

Dotterns rum med en modernare stil.

Sonens rum med en motorhuvslampa.

Personerna på bilden har inget med artikeln att göra. Foto: Shutterstock

Att lära sig läsa och skriva som vuxen

Vid Institutionen för lingvistik vid Stockholms universitet pågår sedan 2020 ett forskningsprojekt som fokuserar på döva vuxna nyanländas språkliga situation i Sverige. I projektet studeras deras språkinlärning från olika perspektiv och i denna artikel redogörs för en studie av hur de lär sig att läsa och skriva svenska.

Att lära sig ett nytt språk i vuxen ålder är något som ofta är svårt och krävande även för de som befinner sig i en miljö där språket talas av omgivningen. Hörande har dock möjligheten att möta språket i alla möjliga olika sammanhang och kan snappa upp samtal på bussen, i affären och på restaurangen och kan på så sätt bygga upp sina kunskaper i språket i informella miljöer. Många nyanlända som kommer till Sverige börjar också på olika kurser för att lära sig svenska och får då också formell undervisning i språket. I gruppen nyanlända finns det många som kan ett annat skrivspråk än det latinska som vi använder i Sverige, och de som aldrig har lärt sig att läsa och skriva förut. När de kommer till Sverige förväntas de lära sig att såväl tala som läsa och skriva svenska och undervisningen handlar i stor utsträckning om att koppla samman tal med skrift.

För vuxna döva nyanlända är processen att lära sig läsa och skriva svenska mer komplicerad. När de kommer till Sverige behöver de framför allt lära sig svenskt teckenspråk (STS) för att kunna kommunicera med omgivningen – och för att i olika sammanhang kunna använda sig av STS-tolkar. Det är viktigt att komma ihåg att gruppen döva nyanlända är väldigt heterogen – de har väldigt olika bakgrund och har haft olika förutsättningar innan de kommit till Sverige. För de som inte lärt sig ett nationellt teckenspråk tidigare, utan kanske främst kommunicerat med gester och tecken som de skapat hemma med familjen kan det ta tid att utveckla STS på en sådan nivå att de kan kommunicera på ett sätt som omgivningen förstår och kan uttrycka sina behov på olika sätt. Men det stannar inte där. För att kunna leva i Sverige, som är ett land där läs- och skrivförmåga snarast är en självklarhet, måste de också lära sig att läsa och skriva svenska.

Döva nyanlända ges, precis som hörande, möjligheter att delta i olika kurser för att lära sig STS och svenska. De lär sig alltså båda språken mer eller mindre parallellt, vilket innebär att deras språkinlärning blir extra krävande. Därtill ska de också lära sig tekniken att läsa och skriva. Trots det får de lika mycket tid tillgodo som hörande nyanlända som bara ska lära sig ett språk, såvida de inte beviljas undantag t.ex. av kommunen de bor i. Det gör att döva nyanlända hamnar i en mer sårbar situation med pressen på sig att lära sig så mycket STS och svenska som möjligt

på begränsad tid.

I vår studie har vi tittat närmare på denna situation och analyserat undervisningen i svenska vid några folkhögskolor som har kurser för döva nyanlända. Vi valde att fokusera på de som är ”nya läsare”, dvs. de som inte har några läs- och skrivkunskaper sedan tidigare, och som har haft begränsad språklig input under uppväxten. Vi fann att undervisningen är mycket repetitiv, dvs. att man gör samma typ av övningar igen och igen och går igenom samma saker flera gånger. Trots detta sker en ytterst liten utveckling hos den här gruppen döva nya läsare. Den svenska de lär sig ”fastnar” inte, trots att deltagarna får möta samma ord i svenska flera gånger och i hög grad använder sig av Google för att söka efter bilder som visar vad orden betyder. Lärarna visar också mycket bilder av olika slag och använder sig av t.ex. Memory-spel, med bilder och ord som ska kopplas samman, liksom övningar med bilder där rätt ord ska skrivas under rätt bild och liknande. Lärarna skriver också listor med ord på tavlan som går igenom individuellt och gemensamt med deltagarna, med fokus på olika ämnen, särskilt ord inom den personliga domänen, som handlar om hemmet, familjen och viktiga saker att känna till relaterade till samhället, såsom arbete och pengar. Men deltagarna glömmer och glömmer vad de svenska orden betyder ändå.

För att man ska kunna läsa och skriva krävs att man har ett aktivt ordförråd som man alltså har byggt upp i hjärnan. Det är därför viktigt att man i undervisningen fokuserar på de mest frekventa orden i det svenska ordförrådet. Det handlar om ord som förekommer i många olika sammanhang och som deltagarna kan möta lite överallt, såväl i skolan som hemma, på skyltar och i affären. Man behöver också avgränsa det ordförråd de döva nyanlända ska lära sig. De behöver inte inledningsvis lära sig synonymer eller varianter på olika ord (som att en boll kan vara en tennisboll, fotboll eller badboll eller att ett boende kan ha en uteplats, altan, terrass eller balkong). Istället behöver fokus ligga på att memorera de mest grundläggande orden så att man i ett senare skede, när de ord man övat på blivit automatiserade, kan bygga på med nya ord. För att man ska kunna läsa självständigt och förstå en text även med okända ord krävs ett ordförråd på ca 3 000–5 000 ord (Coady 1997), så det krävs inläring av väldigt många ord innan man kan börja läsa självständigt. Till det kommer också att eftersom döva nyanlända kommunicerar med varandra och lärarna på STS, så måste de också koppla samman orden med den tecknade motsvarigheten till ordet, vilket belastar deras arbetsminne och gör det än svårare att lagra de skrivna orden i hjärnan.

I arbetet med att lära sig att läsa och skriva använder de döva ”nya läsarna” sig ofta av STS-lexikon. De ser olika svenska ord, skriver in dem i sökrutan i lexikonet och får ett eller flera olika tecken för ordet. Varför de använder sig av STS-lexikonet är för att de inte kan läsa och skriva sitt hemlands språk så att de kan använda ett lexikon mellan det språket och svenska. Det finns dock flera problem med att använda sig av STS-lexikonet. För det

första krävs att deltagarna kan så pass mycket STS att de förstår det tecken som visas i lexikonet, för annars blir det hela bara en passiv koppling mellan det svenska ordet och tecknet – dvs. deltagaren förstår varken det svenska ordet eller tecknet. Här är det dock lätt att bli lurad till att deltagarna förstår – de kan ha en svensk mening framför sig som de tecknar ”ord för ord” utan att de egentligen förstår vad de tecknar. För det andra har STS-lexikonet många gånger flera olika tecken för samma svenska ord vilket gör det svårt att veta vilket som är rätt att använda i det aktuella sammanhanget – ta t.ex. ett ord som banan eller fil som kan betyda många olika saker och har olika teckenmotsvarigheter. Det är därmed inte säkert att STS-lexikonet är till hjälp när de arbetar självständigt, utan det är viktigt att deltagarna istället ges möjligheter att försöka samtala om olika situationer och händelser som har utgångspunkt i svenska ord och enklare meningar.

Sammantaget krävs det väldigt mycket förberedelser av lärarna och de behöver ha en mycket strukturerad undervisning. Tyvärr saknas det undervisningsmaterial som är framtaget för den här målgruppen som lärarna skulle kunna ha hjälp av i sitt arbete med att bygga upp ett litet lager av ”överlevnadssvenska” hos döva nya läsare, inte minst med tanke på den korta tid de har till förfogande för att kunna låta processen på den långa tid som faktiskt behövs. Ett annat problem är att tiden de döva nyanlända får till förfogande för att lära sig både STS och svenska är samma som för hörande nyanlända. Här behöver systemet ses över för att ge bättre förutsättningar för lärarna att undervisa och för döva nyanlända att lära sig språken och i förlängningen förbättra deras chanser att komma in i det svenska samhället.

*Ingela Holmström, docent
Krister Schönström, docent
Institutionen för lingvistik, Stockholms universitet*

dt En teckenspråksversion av artikeln
finns på dovastidning.se

Spänningsfylld barnroman i Lundamiljö

Foto: Idus Förlag

Titel: Inte min tystnad
Författare: Kaj Hagstedt
Utgivningsår: 2022
Förlag: Idus Förlag
Språk: Svenska
Antal sidor: 252

Samuel och hans vän ska gå på skoldans. Han stannar egentligen hellre hemma och spelar datorspel, men väljer att gå dit ändå. Det är mycket människor och musik. Under ett låtbyte kommer en okänd tjej fram och lägger händerna på hans axlar. Hon luktar hallon. Musiken tar slut till sist och tjejen försvinner. Längre fram besöker Samuel en butik i Lund med sin vän, och där får han syn på samma tjej. Han tar mod till sig och frågar om hennes namn. Hon heter Tilda och är hörselskadad. Hon är nyinflyttad och går på Östervångsskolan. Samuel är elev på Tunaskolan som ligger

precis bredvid. Tillsammans börjar de hitta på saker och upptäcka sina inre mod. Vad för saker det är får du veta om du läser boken. Jag tyckte att det var spännande att läsa boken just för att den utforskar utbytet mellan en hörande och en hörselskadad, och jag är själv elev på Östervångsskolan. Det var kul att läsa den även om personerna i boken är fiktiva. Jag tror att det är en bok som hörande kan lära sig en del om teckenspråk av, och att den passar den gruppen hörande som är nyfikna på dövhet och teckenspråk. I boken finns det bilder som visar hur man tecknar olika tecken. En sak som jag upplevde extra intressant med boken är hur Tilda och Samuels vänskap utvecklas. De har båda sina problem men är totalt olika som personer. Jag gillar hur boken lyfte fram budskapet att man kan vara vänner även om man är väldigt olika. I början av boken var det lite svårt att hänga med, man förstod inte allt men ju längre in i boken man kommer så förstår man mer. Slutet var bra men jag hade nog förväntat mig mer. Sammanfattat skulle jag säga att jag rekommenderar boken.

Text: Ebba Seyffart

Handla i SDR:s webbshop

Handalfabetskort

Med svenska handalfabetet med olika hudfärger. Formgivare: Ellinor Persson. 5x7 cm per kort. Tips! Köp 2 set så blir det roligare och lättare att bokstavera fler ord/namn med fler bokstäver.

1-p
69:-

2-p
119:-

Handalfabetsvykort

Svenska handalfabetet används för att bokstavera namn, främmande ord och ord som inte har något tecken. 10,5x14,8 cm.

19:-
10-p

39:-
20-p

79:-
50-p

T-shirt

Turkos t-shirt med det svenska handalfabetet i vit färg. Finns i barn- och vuxenstorlekar. 100% bomull.

135:-
Vuxen

90:-
Barn

Nyckelband

Med svenska handalfabetet och SDR:s logotyp. Längd 51 cm (exkl. clip och spänne) och bredd 2 cm.

50:-

Se fler produkter i vår webbshop: handla.sdr.org. Alla priser är inklusive frakt!

Välkommen att följa vårt instagramkonto @sdrhandla

Stöd Sveriges Dövas Riksförbund och vårt arbete för ett samhälle där teckenspråk är självklart!

Varm och välskriven bok som träffar en rakt i dövhjärtat

Titel: De ville mig väl

Författare: Gunilla Vigert i samarbete med

Åsa Gustavsson

Utgivningsår: 2023

Förlag: Storify Publishing AB

Språk: Svenska

Antal sidor: 196

Hennes namn är Stina. Det är januari 1961 när hon föds och hennes oroliga föräldrar håller tummar och tår att hon skulle vara "normal", vad det nu ens betyder. Men det visar sig tyvärr att Stina är döv.

Boken tar sin början på riktigt när Stina är i femtioårsåldern och hennes högt älskade mormor dör. Hon finner då en gammal kartong innehållande olika brev som hennes egen mamma skrivit till Stinas mormor genom åren. Alldeles för nyfiken för att vänta, väljer hon att läsa igenom dem, ett efter ett. Brevet triggas henne och väcker smärtsamma minnen till liv.

Trots att Stina är döv så var teckenspråket aldrig något alternativ för hennes föräldrar. Det bidrar till att Stina får kämpa sig igenom uppväxten med skärvor av ett språk, helt omgiven av hörselnormerna och den hörande omgivningen. Vi får följa med henne ända tillbaka till barndomens dagar på 1960-talet, de tuffa ungdomsåren och tillbaka till nutiden där de upprivna sårerna och obesvarade frågorna uppenbarar sig hos Stina mer än någonsin.

Det bränner till i ögonen när jag läser om hur Stina alltid hamnade utanför, trots timmar av talträning och det eviga strävandet efter att passa in bland hörande. På släkträffar, i skolan, i stallet. Listan kan göras lång, vilket får det att krypa under skinnet på mig.

Men bortsett från svårigheterna får man även ta del av olika viktiga stunder i hennes liv som till exempel med hennes fina mormor som alltid trodde på henne, när hon äntligen tar tag i relationen till sin mor, eller när hon som tonåring insåg att hon ville bli lärare. Även när teckenspråket dök upp i Stinas liv och hon började blomma ut på riktigt.

Boken är inte bara en ärlig skildring om att växa upp som döv utan teckenspråk. Den handlar också om en missförstånd men vacker relation mellan mor och dotter, som får mina ögon att vattnas ordentligt. Om en längtan efter bekräftelse och om hur livet inte alltid är svart eller vitt.

Boken i sig lägger mycket fokus på minnen och detaljerade beskrivningar, vilket enligt mig kan bidra till att den upplevs någorlunda seg i farten. Men trots det är det ett behagligt läsflyt genom hela boken.

Omslagsillustration av Peter Zacksko

Det som jag gillar mest med boken är hur Stina är som person. Hon är tuff men sårbar på samma gång. Och sin kämpiga uppväxt till trots, så slutar hon aldrig att vara nyfiken och framåt. Det är som om hon aldrig lät de där motvindarna dra med sig henne. Stina är en symbol för många döva som hamnat i liknande sits, inte bara på sextiotalet, utan det händer tragiskt nog fortfarande i dag år 2023.

"De ville mig väl" är en varm och välskriven roman med hög igenkänningsfaktor hos den döva individen och personliga berättelser som träffar en rakt i dövhjärtat. Men den fungerar även som ett öppet brev till läkare, hörselpedagoger och alla som jobbar inom hörselvården. Jag hoppas innerligt att ni tänker en ordentlig vända till innan ni uppmuntrar föräldrar till döva och hörselskadade barn att stänga igen dörren till teckenspråket.

Till dig som fått ett dövt barn, läs den här boken. Men framförallt, jag önskar dig varmt välkommen till dövas och teckenspråkets magiska värld. Dörren är alltid öppen för dig.

Text: Martina Kvist

Succé för riksdagsseminarium

SDR arrangerade ett kunskapshöjande riksdagsseminarium den 9 mars där vi lyfte samhällets behov av ett nationellt kunskapscenter för dövfrågor. Riksdagsseminariet arrangerades i samverkan med riksdagsledamoten Jessica Rodén (s) och nio riksdagsledamöter från olika partier deltog.

Uppskattat och kunskapshöjande seminarium i riksdagen om nationellt kunskapscenter för dövfrågor.

Seminariet inleddes av förbundsordförande Åsa Henningsson som beskrev varför Sverige behöver ett nationellt kunskapscenter för dövfrågor. Förutom att Sverige behöver nationella riktlinjer ska även dövkompetens samlas och spridas som en självklar del i verksamheter såsom den offentliga sektorn och i myndigheter. Alla döva, inklusive döva med kognitiva funktionsvariationer, ska ha möjlighet till att få stöd och hjälp på våra villkor – oavsett var vi bor. Ett kunskapscenter kan komma att förebygga psykisk ohälsa och främja god hälsa och välbefinnande för döva samt samla värdefull kompetens och samordna samverkan mellan kommuner och regioner. Centret kan också ha en roll i samordning av resurser och samverkan över region- och kommungränser.

Utöver Åsa Henningsson skedde föreläsningar av Lena Göransson från Nationellt Kunskapscenter för dövblindfrågor (NKADB), Belinda Salo Dyfverman från dövteamet i Region Stockholm, Pernilla Gynnerstedt och Nadia Saleh från dövmottagningen i Region Skåne och Lea Strandberg från Region Örebro län. Lena

Göransson presenterade NKADB som driver sin verksamhet på uppdrag av Socialstyrelsen sedan 2013 och finansieras av statsbidrag. Inom ramen för deras uppdrag ska de vara en stödjande resurs i dövblindfrågor genom bland annat kurser, expertstöd, informationsspridning och metodutveckling. En mindre fördjupning gavs också i försenad teckenspråksinläring och minoritetsstress av Region Stockholm och Region Skåne. Region Örebro län lyfte vikten av en jämlik vård och mänskliga rättigheter inom vård och omsorg samt att det måste finnas en respekt för patienters självbestämmande och integritet inom vården. Hur kan det uppnås när det saknas kultur- och språkkompetens?

Nio ledamöter från varierande partier deltog – ovanligt många för ett riksdagsseminarium! Ett flertal av riksdagsledamöterna uttryckte att seminariet var ett av de bästa de deltagit i. Vi på SDR fortsätter vårt påverkansarbete för att lyfta denna fråga på politikernas agenda. Seminariet konstaterades vara en succé!

■ REMISS OM SKYDDSRUM

Ett stärkt skydd för civilbefolkningen vid höjd beredskap (SOU 2022:57) föreslår att kommunerna ska ansvara för information om utrymning och inkvartering i skyddsrum, med stöd av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Vårt remissvar lyfter att information på teckenspråk är en viktig förutsättning för dövas trygghet, samt att myndigheterna måste ha kompetens i hur en sådan information utformas och sprids. Remissvaret i sin helhet finns på sdr.org

■ TOLKTJÄNSTEN

Tillsammans med HRF och FSDB kommer SDR att arrangera ett riksdagsseminarium den 25 maj om tolktjänsten. Det är en del av vårt gemensamma påverkansarbete för en förbättrad tolktjänst i Sverige och den proposition som vi förväntar oss att regeringen ska lägga fram. Under seminariet avser vi att lyfta tolkning i arbetslivet, varför Sverige behöver en tolkreform och en nationell funktion. Följ oss på våra sociala medier för att få veta mer.

■ AVSLUTAD SERIE

Vår föreläsningsserie *Döva som minoritet – hur påverkas vår hälsa?* är avslutad vid tidningens utgivning. Föreläsningsserien har genomförts i samarbete med leg. psykolog Lea Strandberg och dövmottagningen i Region Skåne som lyft faktorer för en god hälsa, bikulturellt förhållningssätt, minoritetsstress och språkdeprivation. Nästan 300 personer har syssnat på föreläsningarna. *Stort tack till medverkande föreläsare och till er alla som syssnat!*

Nadia Saleh, kurator på döv-mottagningen i Region Skåne, under föreläsningen om minoritetsstress där olika exempel på copingstrategier lyftes. En strategi för döva att hantera minoritetsstress är att organisera sig på strukturell nivå. I bild: Nadia Saleh, längst till höger, tillsammans med sina kollegor.

SDR är en stor copingstrategi

På gång:

- **10/5** SPSM:s intresseråd – SDR bevakar arbetet kring bland annat specialskolorna
- **17/5** SDR:s deltar i möte med regeringens funktionshindersdelegation
- **23-28/5** EUD har General Assembly (årsmöte) i Stockholm
- **25/5** SDR med HRF och FSDB har ett riksdagsseminarium om tolktjänsten
- **26/5** SDR arrangerar europeiskt seminarium
- **6/6** Dövas Tidning fyller 132 år!
- **13/6** Möte med referensgrupp för MOVADOT
- **16-18/6** SDR:s förbundsmöte och extra kongress på Västanviks folkhögskola

JURIDISKA TJÄNSTER

Du som är medlem hos oss kan ta del av våra medlemsförmåner. Tack vare SDR:s avtal med Jurio och Lavendla kan du ta del av förmånliga juridiska tjänster om exempelvis testamente, framtidsfullmakt, samboavtal eller äktenskapsförord. I ett testamente kan du välja om du vill testamentera hela eller del av din kvarlåtenskap till SDR. Då gör du en viktig insats för ett bättre samhälle för döva och för teckenspråk. Se även annons på sid. 26.

DÖVAS RÄTTIGHETER

SDR:s seminarium *Deaf Rights to Community Support* (på svenska *Dövas rättigheter till samhällsstöd*) sker den 26 maj i samarbete med EUD. Seminariet livesänds för alla som vill följa det. SDR:s distriktsorganisationer och lokalföreningar är inbjudna. Seminariet arrangeras med anledning av det svenska ordförandeskapet i EU våren 2023 och EUD:s General Assembly den 23 till 28 maj i Stockholm. Se sid. 26 för information om livesändning

FÖRBUNDSMÖTE

SDR har förbundsmöte på Västanviks folkhögskola i Leksand den 16 till 18 juni. Vår digitala extra kongress och fyllnadsval av en ledamot den 16 mars är uppskjuten till lördag den 17 juni kl 13:30 till 15:00. Extra kongressen kommer att genomföras i hybridform, i samband med förbundsmötet. Vem blir vår nya ledamot? Följ förbundsmötet och kongressen i vår livesändning! Mer information finns på vår webbplats sdr.org

Hedvig Ledung tycker...

I Norden är jantelagen stark – du ska inte tro du är någon. Du är en del av gruppen och din plats är här hos oss. Vill du lämna gruppen för att göra något annat kan det ses med oblida ögon. Fula känslor, som avundsjuka, missunnsamhet och känsla av att vara i underläge, väcks hos personer i gruppen när "utbrytningen" sker.

De senaste åren har svenska dövsamhället gett alltmer cred till personer som startat företag, eller skaffat sig framträdande positioner. Tidigare tenderade samhället att kritisera, eller bli avundsjuka på dem som bryter ny mark. Utbrytning sker fortsatt. Fula känslor väcks

alltjämt till liv.

Men, vi kan distansera oss mer från jantelagen. Låt oss möta våra fula känslor genom en inre dialog om "varför känner jag så här?". Kanske kommer jag till insikten att avundsjukan slagit rot hos mig för jag också vill våga. Vad kan jag då göra för att minska den känslan? Kan vi ta hjälp av varandra? I en liten grupp är det oerhört viktigt att ge varandra cred och boosta varandra. Avundsjuka och känsla av underläge fjättrar oss. Därför undrar jag – vad gör du med dina fula känslor?

Text: Hedvig Ledung, styrelseledamot

Susanne Andersson, projektmedarbetare, informerar på projektet DigiDövs Facebook-sida om guiderna.

■ DIGIDÖV - NU PÅ FACEBOOK & WEBBEN

Projektet DigiDöv har rapporterat det första året av tre till Arvsfonden och har nu en samordning för möten mellan DigiDöv-guiderna och äldre döva som behöver stöd. Under det kommande året ska projektet fortsätta producera instruktionsfilmer som publiceras på vår nyöppnade webbplats: **www.digidov.se**. Många som vill komma i kontakt med oss använder Facebook och Messenger. Därför har vi nu skapat en Facebook-sida för DigiDöv så att det blir lättare att nå oss. Sök efter DigiDöv i Facebook för att chatta med oss och vi kommer att lägga upp inlägg om var du kan hitta support och våra DigiDöv-verksamheter. Kontakt: **digidov@sdr.org**

Förmån för dig som är medlem i SDR

Juridiska tjänster som erbjuds kostnadsfritt eller till kraftigt reducerade priser i samarbete med Jurio och Lavendla:

- Testamente
- Framtidsfullmakt
- Samboavtal
- Äktenskapsförord

Ta del av mer information om förmånerna på <https://insamling.sdr.org/testamente>

■ DET SENASTE FRÅN SYSSNA PÅ MIG

Projektet Syssna på mig har kontaktat föreningar för att erbjuda workshop om psykisk hälsa. Intresset är stort och vi kommer att besöka två föreningar per termin. Först ut är Gotlands Dövas Förening som fick besök den 22 april och Göteborgs Dövas Förening tar emot oss den 10 maj. Kontakta gärna din förening för att få veta när vi kommer till er! Inspelning av material tillsammans med fyra av våra berättare har påbörjats under våren, genom ett samarbete med Dramaski, och fortsätter under hösten. Vi söker fortfarande berättare som vill berätta om sin resa när det gäller psykisk ohälsa så tveka inte att kontakta projektet: **syssnapamig@sdr.org**

Seminarium: Deaf Rights to Community Support (på svenska Dövas rättigheter till samhällsstöd)

SDR arrangerar detta seminarium i samarbete med EUD fredag den 26 maj kl. 09:00 till 15:00. Ingen anmälan eller deltagaravgift till livesändningen.

Föreläsningar

- Minoritetsstress hos vuxna teckenspråkiga döva
- SDR:s likabehandlingsarbete och inkludering
- Arvsfondsprojektet Äkta Man
- Arvsfondsprojektet Syssna på mig
- Nationell kvinnojour och stöd på teckenspråk
- Historiskt perspektiv om hur eugenik har påverkat döva i Finland fram till idag

Att ryckas upp från hemmets trygga värld

"Kära mamma och pappa. Hur mår ni? Jag mår bra." Så började mitt första brev till mina föräldrar i Sollefteå. Det är början på december månad 1955. Jag är 6 år och sitter på skolbänken i dövskolan i Härnösand. Läraren skriver på tavlan och vi skriver av det som ska bli ett brev. Alla skriver samma brev. Jag kämpar med de spretiga bokstäverna och förstår inte vad allt betyder. Biter ihop, snörvlar och ögonen fylls av tårar. Till Härnösand kom jag då jag bodde i Sollefteå. Sen kommer jullovet och jag är lycklig över att vara hemma hos mamma, pappa och lillebror. Så packas resväskan igen men den här gången med mer kläder än vanligt. Jag tittar undrande på mamma, som försöker förklara men jag förstår inte vad hon menar. Den kvällen ligger jag vaken och tittar ut i det dunkla rummet. Oron gnager i bröstet. Vad jag inte visste var att jag skulle flytta till en annan skola, till Örebro. Det kunde ingen berätta för mig för hur skulle jag förstå när ingen kunde teckenspråk och jag själv hade inte begreppet.

Vi åker till stationen, mamma och jag, och självklart tittar jag efter tåget till Härnösand men istället stiger vi på rälsbussen som går till Långsele. Jag rycker i mammas hand, stretar emot och jag försöker säga att det är fel tåg. I Långsele möts av jag en okänd vuxen vid tåget och i kupén sitter några barn som tecknar något

jag inte förstår. Rädslan gräver djupt i mig och resan är lång och det är mörkt när tåget stannar. Vid stationen möts jag upp av två främmande människor som tar tag i mig och leder iväg mig. En okänd stad, ett okänt hus. "Här ska du sova" och tanten visar en smal säng.

I dag är jag 74 år och sitter på "min kammare" och tänker tillbaka i tiden. Som ni läsare förstår så försöker jag här sammanfatta hur det var att gå i skolan långt hemifrån. Att ryckas upp från hemmets trygga värld. Till Örebro-skolan kom elever från hela landet och gemensamt för oss var att vi "hörde" ganska bra. Några kunde teckenspråk men det var förbjudet att använda. Men teckenspråket växte starkt och det kunde ingen ta ifrån oss. Vi höll ihop och blev som syskon för vi hade bara varandra med samma upplevelser och erfarenheter. I år är det 60 år sen vi konfirmerades. 34 elever var vi och vi skingrades åt olika håll. Nya äventyr väntade. Efter 60 år ska vi mötas igen och minnas.

Vera Dahlin
Sekreterare

■ HEMBEREDSKAP

Jag heter Susanne Hagelin och är medlem i Civilförsvarsförbundet i Huddinge sen 2017. Jag har alltid varit intresserad av hemberedskap sen jag var ung. Min framtid hade militär bakgrund med olika militära grader under sitt arbetsliv. Han gav mig en otrolig kunskap inom hemberedskaps- och krissituationer. Den kunskapen har jag burit med mig under många år. Jag började föreläsa i liten skala för ungefär 4 år sen och sen har det ökat på med tiden. I dessa oroliga tider har många blivit intresserade och vill veta mer och då

vill jag dela med mig kunskapen och ge så många som möjligt en möjlighet att själva ha kontroll över sin situation vid händelse av kris. Ett viktigt ord är prepping och vad betyder det? Det betyder att förbereda. Det vill säga att var och en ska klara sig från 72 timmar upp till en veckas krissituation exempelvis vid längre elavbrott, över-svämningar, storm och så vidare. Då utgår man från de grundläggande behoven som består av information, vatten, mat, värme och sömn.

Dessa fem behov är viktiga för oss alla. Vid föreläsningarna brukar jag bidra med tips och information om hur vi kan hantera kriser på olika sätt och vad vi behöver till hemmet. Då visar jag olika saker som jag har med mig och publiken får titta och testa samt ställa frågor. Vi diskuterar i grupper om vad vi behöver tänka på i händelse av kris. Det kan vara allt från enkla saker till matvaror som vi redan har hemma samt se över saker och inte behöva preppa mer än så i fredstid. En trevlig bonus är att om det inte sker någon kris så kommer ditt liv ändå förbättras av all kunskap och ge nya perspektiv.

■ EFTER ÅRSMÖTEN

Mars är den månad då flest årsmöten äger rum. Själv ledde jag pensionärsföreningens i Uppsala årsmöte, det var trevligt. Till er alla som blivit invalda i styrelsen vill jag önska Lycka till med styrelsearbetet för det kommande året! Marianne Wallentin, SDP:s ordförande

SVERIGES DÖVAS
PENSIONÄRSFÖRBUND

Bildtelefon: vera.dahlin@ectalk.se

Ordförande: Marianne Wallentin
marianne.wallentin@icloud.com

Ekonomiansvarig: Inga-Britt Andersson
ingabrittandersson073@gmail.com

Ledamot: Piakerstin Silverdal
pk.silverdal@gmail.com

Sekreterare: Vera Dahlin
vera.dahlin@hotmail.se

sdpf.se

Världsmedborgare

Mindie i Asien. FOTO: Privat

2023 är ett år som för mig har fått en rivstart. Jag fick nämligen ta en paus från kylan och vardagen i Sverige och spendera två månader i Asien, vilket jag tänkte dela med mig lite av. Innan jag kastar mig in i Asien-snack så tänkte jag presentera mig kortfattat. För er som inte känner till mig så är jag en tjej på snart 21 somrar som är född och uppvuxen i Örebro. Just nu pluggar jag på Örebro universitet och jobbar vid sidan av som bland annat fritidsledare. Jag sitter nu mitt andra år i SDUF och denna gång som kassör, tidigare har jag även varit aktiv i ÖDU i totalt fyra år. Att sitta i SDUF som kassör har hittills varit en spännande utmaning och jag ser definitivt fram emot den resterande tiden!

Nu tänkte jag berätta om en större insikt som nådde mig under resan till Asien. Större delen av tiden spenderade jag i Bali i Indonesien. Jag reste även till Malaysia samt solo till Singapore. Det som idag värmer mig mest från resan är alla värdefulla relationer jag fick bygga upp med döva från världen över, insiktsfulla utbyten som kommer följa med mig resten av livet. Innan resan kände jag mig lite osäker på att resa till Asien utan att riktigt känna någon väl. Dessutom så var jag noggrann över de hinder som skulle kunna tänkas uppstå som döv. Jag kom istället underfund med hur lätt det var att knyta band till döva från andra länder oavsett etnicitet, bakgrund och språk. I många fall kändes det som att man känt varandra i årtal efter bara några dagars sällskap. Jag har nu turen att kunna säga att jag har bestigit en vulkan i soluppgång, åkt på öluff, snorklat med havssköldpaddor,

åkt roadtrip på moppe, besökt vattenfall och vandrat bland gröna risfält med döva som kommit att bli vänner för livet. Det är något särskilt med att resa som döv, då du kan känna dig trygg och hemma vart du än är i världen tack vare en annan värld – dövvärlden. Detta faktum är även en anledning till att jag känner en viss säkerhet och trygghet i att jag kan resa på egen hand. Jag vet nu idag att det är möjligt att finna nya reskamrater och ställen att bo på tack vare den samhörighet sinsemellan döva som upplevs, en älskvärd "deaf gain".

Jag kan gladeligen konstatera att jag nu av egen erfarenhet verkligen förstår innebörden av fenomenet "döva som världsmedborgare".

Mindie Norrie,
ledamot SDUF

SVERIGES DÖVAS UNGDOMSFÖRBUND
Rissneleden 138, 7 tr.
174 57 Sundbyberg
kansli@sduf.se

Förbundsordförande: Julia Grahm
julia.grahn@sduf.se

Skype: tidsbokning via mejl
Twitter: @sduf1966
Facebook: sduf
Instagram: @sduf1966

Stöd oss: Sdof bg 5759-5647
Swish: 123 218 1477

sduf.se

På gång:

- **21-23/4** Utbildningshelg för lägerledare i Örebro
- **22-23/4** NUFT Årsmöte i Stockholm
- **27/4** Användarrådsmöte för bildtelefoni (digitalt)
- **5-7/5** Ungdomsklubbskonferens i Leksand
- **14/5** BOUJT – Teckenspråkets dag i Örebro
- **20-21/5** Styrelsemöte 20-21 maj (digitalt)
- **27/5** BOUJT – Fortbildningdag för syssnare i Örebro
- **2-3/9** BOUJT – Bemötandeutbildning (plats ej bestämt)

Glada deltagare i fjolårets ungdomsklubbkonferens.

■ UNGDOMSKLUBBSKONFERENS

UKK arrangeras den 5-7 maj på Västanviks folkhögskola i Leksand. Varje år samlas medlemmar från SDUF:s ungdomsklubbar till konferens med spännande aktiviteter och föreläsare i olika aktuella ämnen. Helgen är ett perfekt tillfälle att träffa andra engagerade döva och hörselskadade ungdomar från hela Sverige. I år är det lite annorlunda då vi har en ekonomkurs som ingår i konferensen. Helgen är en chans för ungdomsklubbar att få motivation till att driva sina föreningar, utbyta erfarenheter och få nya kunskaper samtidigt som social interaktion. Styrelsen kommer ha ett styrelsemöte innan UKK den 3-5 maj i Leksand. Följ oss gärna på sociala medier; SDUF1966.

■ INFORMATION FRÅN BOUJT

VILL DU PRATA MED NÅGON?

Då kan du som är mellan 6-21 år kontakta BOUJT, vår barn- och ungdomsjour på teckenspråk. Vårt uppdrag är att syssna, peppa och stötta dig! Alla ämnen är okej - både svåra och lätta. Välj det sätt att få stöd som passar dig bäst! Vi har tystnadsplikt och du får vara anonym. Gå gärna in på www.boujt.se för att läsa mer om oss. BOUJT önskar dig som är döv eller hörselskadad och mellan 6 och 21 år gammal varmt välkommen!

BEMÖTANDEUTBILDNING 2-3 SEPTEMBER

Du som vet hur man stöttar, syssnar eller peppar! Är du duktig på att syssna på den som berättar något eller är du en riktig hejare på att peppa? I höst kör vi vår 9:e bemötandeutbildningshelg för dig som vill bli syssnare hos BOUJT. Datum är den 2-3 september 2023, vi kommer att återkomma med plats. Vi står för dina resor samt kost och logi. Mer information kommer längre fram, men glöm inte att skriva ned datumen i din kalender redan nu! :) Du får ansöka redan nu om att bli syssnare hos oss via info@boujt.se. Berätta i mejlet varför du vill bli syssnare hos BOUJT. Varmt välkommen med din ansökan!

Är du mellan 6-21 år gammal och vill få stöd på teckenspråk?

Vi syssnar, peppar och stöttar!

Videochatt eller textchatt

Mejl

Frågelåda

www.boujt.se

Öppettider:
Chatten: måndagar och torsdagar
kl: 18:30-20
Vår stödmejl: fraga@boujt.se,
öppen dygnet runt.
Vår frågelåda på www.boujt.se,
öppen dygnet runt.
På hemsidan finns mer information.

Generalsekreterare Johanna Söderström

■ NATIONELLA RIKTLINJER

Den 30 mars deltog SDUFs generalsekreterare på ett dialogmöte med Folkhälsomyndigheten om framtagning av nationella riktlinjer för psykisk hälsa och suicidprevention. Folkhälsomyndigheten ska tillsammans med 26 andra myndigheter och omkring 50 organisationer (en av dem är SDUF) utforma riktlinjerna; det färdiga förslaget ska redovisas i september 2023. SDUF har varit med i samarbetet kring riktlinjerna sedan 2021. Vi arbetar för att riktlinjerna ska applicera ett döv-, barn och ungdomsperspektiv och under dialogmötet gladdes vi åt att riktlinjerna har ett stort fokus på barn och ungas psykiska hälsa.

■ DÖVAS DAG

Det här året har vi gett 20.000 kr från vår Dövas Dag-fond till Spelis, en av våra anslutna ungdomsklubbar, som ska arrangera aktiviteter för barn och unga under Dövas dag. SDUF kommer alltså vara på plats, kom med! Följ: www.dd2023.se

■ SOMMARLÄGER 2023

Anmälan stängde den 9 mars och lägergruppen har rekryterat ledare och fördelat platser på olika läger till barn och unga. Det är roligt att många sökte till våra läger! Nu ser vi fram mot sommaren tillsammans.

Jag är gift med en ”hemlig agent”

Ibland känns det som att jag är gift med en hemlig agent. Jag kan plötsligt bli bryskt väckt mitt i natten. Jag öppnar ögonen och möts av en ljusexplosion – nej, det är bara min fru som riktar mobillampan mot mig. Hon vänder på mobilen så ljuset riktar mot henne och tecknar ”Jag måste iväg på uppdrag nu. Jag vet inte när jag kommer tillbaka. Det kan ta en timme, det kan ta flera, så du får ta allt med barnen på morgonen om jag inte är tillbaka!”

Jag vet aldrig i detalj var och vad hennes uppdrag är. Ibland kommer bekanta till mig och tecknar: Jag träffade din fru häromdagen och jag bad henne hälsa till dig. Gjorde hon det?

Svaret är aldrig – det har aldrig hänt. Hon berättar INGENTING! Om vi är ute tillsammans och träffar bekanta, så betar hon sig som om hon inte känner dem tills jag presenterar dem för varandra eller de själva säger att de känner henne, för hon vill inte visa att hon känner dem via jobbet. Att de tycker att jag är lite konstig som inte visste om att de kände varandra är något jag tydligen får bjuda på.

Hennes officiella titel är teckenspråks- och dövblindtolk och hon får vara med om det mesta. Allt från förlossning till begravning, och en massa saker däremellan. Ibland kommer hon hem glad och alldeles sprudlande efter att fått vara med om riktigt roliga saker. Ibland kommer hon hem ledsen och alldeles förstörd, det enda jag kan göra är att ge henne en famn som tröst. Vid köksbordet blir det många diskussioner mellan oss, hon som teckenspråkstolk och jag som tolkanvändare.

Flertalet gånger har jag blivit frustrerad över någon tolksituation – speciellt när jag tecknar och märker att det jag vill få sagt inte riktigt kommer fram. Hon kan nyansera och få mig att förstå att det inte är så enkelt. Hur komplext en översättningsprocess i en simultantolkning kan vara. Mycket handlar om att hitta ett fungerande samspel och förstå varandras situation.

Tyvärr ser framtiden för teckenspråks- och dövblindtolkar inte ljus ut. Antalet utbildningsplatser har minskat. Antalet sökande till tolkutbildningarna har också minskat. Av de som börjar på

tolkutbildningarna, hoppar många av under utbildningens gång. Samtidigt nås vi av rapporter att många tolkar byter yrkesbana efter ett tag. De uppger skäl som låga ingångslöner, dålig löneutveckling, begränsade karriärmöjligheter samt ett hårdare klimat på fältet. Det är något som borde göra oss riktigt oroliga.

Vi ska ställa höga krav på teckenspråks- och dövblindtolkarna så vi kan göra oss rättvisa i samhället och verka på samma villkor.

Vi ska säga till när det inte fungerar. I ett fungerande samspel är personkemi viktigt och därför är det viktigt att ha möjlighet att välja vilken tolk vi vill ha. Jag blir också frustrerad när bokade tolkuppgifter ställs in med kort varsel eller när mitt barn inte får tolk till sin fritidsaktivitet. Jag ifrågasätter också vilka uppdrag som prioriteras och anser att det ska vara mer mitt beslut om vad som är viktigt för mig.

Men ibland upplever jag också att vi betraktar tolkarna mer som verktyg och glömmer bort att de är människor. Människor med sina egna utmaningar, livspussel och allt vad livet innebär.

Teckenspråks- och dövblindtolkarna är en av de viktigaste förutsättningarna för att ta oss fram i samhället. Därför är det viktigt att vi krokarm dem i de frågor som underlättar för deras arbete och stärker deras profession, och att de får bra betalt för det arbete de gör. Det intressepolitiska arbetet jag ser utgå oftast från tolkanvändarnas perspektiv. För en långsiktig hållbarhet, behöver det breddas till att även inkludera tolkarnas perspektiv.

För om tolkyrket inte är tillräckligt attraktivt att studera och arbeta i, blir det intressepolitiska arbetet för tolkanvändarna till slut meningslöst.

Eller vad vet jag? De kanske är agenter allihop.

Tobias Palmkvist

dt En teckenspråksversion av krönikan finns på dovastidning.se

LSS-insatser med fokus på kommunikation

Mo Gård har 75 års samlad erfarenhet och specialiserad kompetens kring kommunikation, kombinerade funktionsnedsättningar och utmanande uttryckssätt. Vi är ett stiftelseägt idéburet kunskapsföretag som erbjuder individanpassade helhetslösningar inom boende, daglig verksamhet och gymnasiesärskola till personer med intellektuell funktionsnedsättning och/eller autism.

Vi finns på flera platser i landet och har just nu lediga platser att erbjuda. Välkommen att besöka vår hemsida eller ta kontakt med våra kunniga placeringsrådgivare:
placeringsradgivare@mogard.se ☎ 010-471 67 00

mogard.se

MO GÅRD

Månadslotten

Synskadades
Riksförbund

*15 kr tillkommer i fakturaavgift utan Autogiro eller e-faktura

DU FÅR EN GÅVA!

Betala endast för Månadslotten

GÅVA

St. 30 cl

Evy vann 900 000 kr

Foto: Malin Bondeson

• Köp Månadslotten för 150 kr*/mån
— endast 5 kr/dag!

• Dragningar varje dag
+ SUPER-dragning varje kvartal.

• Lotteriet med vinstbevakning,
du missar aldrig en vinst!

• Högsta vinst 5.000.000 kr
i SUPER-dragningen och
1.000.000 kr varje månad.
Plus många, många fler vinster

Spel
inspek
tionen

Stödlinjen

för spelare och anhöriga
Telefon 020-8191 00

Mon Amie-skålar, 4-pack, värde 556 kr, från Rörstrand
— en av Sveriges mest älskade serviser! Blåblommiga
Mon Amie formgavs av "porslinsmammans" Marianne
Westman under tidigt 1950-tal och det sägs att idén till
dekoren föddes en kall och regnig midsommarafton.

Överskottet från Månadslotten — SDR:s och SRF:s gemensamma lotteri — hjälper till att förbättra dövas och synskadades livssituation och möjligheter. Senast blev överskottet från Månadslotten och Månadslotten Plus till Sveriges Dövas Riksförbund **4.480.114 kronor!**

• ANVÄND SVARSKORTET • QR-KOD • RING 08-4000 0229 • www.manadslotten.se/dovas •

✓ SVARSKORT — stötta synskadade och döva!

JAG TACK! Jag beställer Månadslotten för 150 kr*, med dragningar varje dag och får, ca 5 veckor efter min betalda Månadslott, 4 skålar Mon Amie, 30 cl, värde 556 kr, utan extra kostnad. Jag får min Månadslott i en bekväm tillsvidareprenumeration direkt hem i brevlådan. Jag betalar 150* kronor per månad med inbetalningskortet som medföljer utskicket (*15 kr tillkommer i fakturaavgift om jag inte betalar med Autogiro eller e-faktura). Prenumerationen har ingen bindningstid och jag väljer själv när jag vill avsluta min möjlighet till miljonvinster genom att kontakta kundservice.

Namn: _____

Adress: _____

Postnr./Ort: _____

E-post: _____

Telefon/Mobil: _____

Erbjudandet gäller nya kunder, en gång per person, längst till 2023-06-30 och dig som är fyllda 18 år och bor i Sverige. Din gåva får du cirka 5 veckor efter att din betalning registrerats. Vi kommer att lagra de personuppgifter du lämnar här och kan även komma att komplettera dessa i efterhand för att kunna fullgöra våra kundåtaganden, leva upp till lagar och regler, samt för marknadsföring. Ideella Spel AB, SDR och SRF är personuppgiftsansvariga och hanterar alla personuppgifter enligt dataskyddsförordningen (GDPR). Mer om detta, fullständiga och allmänna villkor samt licenstid och vinstplan kan du läsa om på www.manadslotten.se/villkor. Vinstandel 44,58% och vinsttätthet 1 på 4,30. Förmånstagare är Sveriges Dövas Riksförbund & Synskadades Riksförbund. Spelar du för mycket? Läs om spelansvar på manadslotten.se/spelansvar. Månadslotten står under Spelinspektionens tillsyn.

2023MAMAS

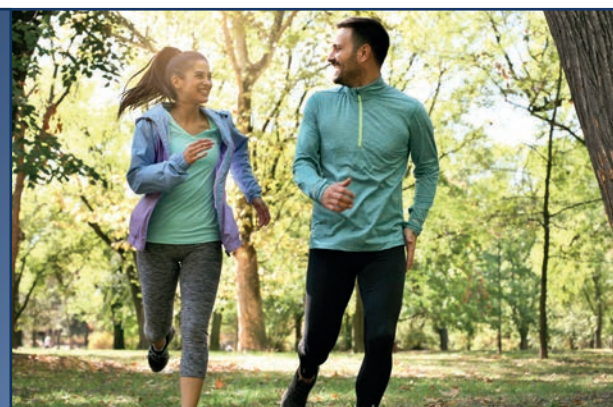
QR-kod för
beställning

Frankeras ej
Mottagaren betalar
portot

Månadslotten

SVARSPOST
20685775
162 20 Vällingby

TERA är din allt-i-ett-lösning

TERA har många inbyggda funktioner, det går därför att välja hur samtalet ska gå till. Ring och ta emot vanliga telefonsamtal med TERAs autotextning (tal till text). Tala med motparten själv eller använd TERAs talsyntes (text till tal). TERA fungerar även som en bild- och texttelefon. På så sätt kan du hålla kontakt med döva och andra teckenspråkiga och/eller använda förmedlingstjänsterna för bild- och texttelefoni.

Användarcitat från flera TERA-användare:

"Nu kan jag äntligen använda telefon som hörande gör."

"Fastighetsvärden ringde mig. När han förstått att jag använder elektronisk röst gick det snabbt att boka en tid för att ses."

"Jag kör ut paket. Före TERA fick jag SMS:a chefen varje gång jag skulle lämna ett paket till någon. Nu kan jag själv ringa direkt till mottagaren."

"TERA gjorde att jag vågade starta eget företag. Det är viktigt att vara nåbar på telefon."

"Det var tågstopp. Jag använde funktionen TERA-Local för att förstå varför. Det var bra eftersom många hörande inte är bekväma med att skriva på lappar."

Såhär kan ett telefonsamtal se ut med TERA när en döv person som inte talar det svenska språket ringer till en hörande person som inte har bildtelefon. Både autotext och talsyntes är aktiverat.

T-Meetings produkter

Hjälpmedel för telefoni:

- TERA - Multimodal (iOS och iPadOS)
- TM-Bild och texttelefoni (iOS, iPadOS, Android, PC och Mac)
- TM-Alert

T-Meeting har också lösningar för teckenspråkstolkning, skrivtolkning och språktolkning - allt i ett. Vi täcker in hela området: Enskild tolk, tolkcentral och tolkföretag var för sig eller i samarbete, Ring Direkt och förmedlingstjänster.

Våra produkter använder Totalkonversation, uppfyller MDR-Medicintekniska direktivet och GDPR.

Hur skaffar jag T-Meetings produkter?

Regionen har i uppdrag att erbjuda hjälpmedel om du behöver det för att klara din vardag. Vänd dig till Alternativ telefoni, Hörcentral eller Habilitering. Olika regioner har olika regler. Behöver du hjälpmedel i arbetet? Ansök genom Arbetsförmedlingen eller Försäkringskassan. Kontakta oss om du behöver vägledning!

T-MEETING
Vi gör det möjligt!